

**Laaja hyvinvointikertomus valtuustokaudelle
2021–2025**

Sisältö

1. Johdanto	5
1.1 Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen kunnan lakisääteisenä tehtävänä.....	5
1.2 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi	5
2. Väestörakenne, talous ja elinvoima	7
2.1 Väestömäärä	7
2.2 Väestö iän mukaan 2022–2024	8
2.3 Kieliolot.....	8
2.4 Ulkomaalaistaustaiset henkilöt	9
2.5 Väestön koulutusrakenne	9
2.6 Työttömyysaste	10
2.7 Gini-kerroin	11
2.8 Kunnan yleinen pienituloisuusaste	11
2.9 Sairastavuusindeksi, ikävakioitu.....	12
3. Lapset, peruskouluikäiset nuoret ja lapsiperheet	14
3.1 0–6-vuotiaat lapset	14
4. Peruskouluikäiset nuoret	15
4.1 Tyytyväisiä elämään ja kiinnostus koulunkäyntiä kohtaan	16
4.2 Kouluterveyskyselyn tulokset.....	16
4.3 Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa	17
4.4 Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % oppilaista	18
4.5 Kiusaaminen koulussa, % vl. 4–5 ja 8–9 oppilaat sekä lukion 1–2 opiskelijat.....	18
4.6 Käyttää tupakkatuotteita päivittäin, % vuosiluokkien 8 ja 9 oppilaista	19
4.7 Raittius, % 8. ja 9. luokkien oppilaista	19
4.8 Kokeillut laittomia huumeita vähintään kerran, % 8. ja 9. luokkien oppilaista.....	20
4.9 Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokkien oppilaista	20
5. Lapsiperheet.....	21
5.1 Lasten pienituloisuusaste	21
5.2 Ahtaasti asuvat asutokunnat.....	22
5.3 Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0–17-vuotiaat	22
5.4 Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat, % kaikista samanikäisistä.....	23
6. Nuoret ja nuoret aikuiset.....	23
6.1 Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % lukion ja ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat	24
6.2 Terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokeneet, % lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat	25

6.3 Koulukiusaamista kokeneet, % lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	25
6.4 Raittius, % lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	26
6.5 Tupakoi päivittäin, % lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista.....	26
6.6 Kokeillut laittomia huumeita vähintään kerran	28
6.7 Jätevesitutkimukset.....	29
6.8 Ei syö koululounasta, % lukion sekä ammatillisen oppilaitosten 1. ja 2. luokan opiskelijoista.....	29
6.9 Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat	30
6.10 Nuorisotyöttömät 15–24 vuotta, % 18–24-vuotiaasta työvoimasta.....	30
6.11 Syrjäytymisriskissä olevat 18–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä.....	31
7. Fyysisen toimintakyvyn mittaus- ja palautejärjestelmä.....	31
7.1 Syksyn 2023 ja 2024 tulokset	31
7.2 Työikäiset henkilöt	32
7.3 Työttömät, % työvoimasta	32
7.4 Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä.....	33
7.5 Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista.....	33
7.6 Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	34
7.7 Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 1000 asukasta kohti	34
8. Ikäihmiset	35
8.1 Ikääntyneet 65 vuotta täyttäneet henkilöt, % väestöstä	35
8.2 Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä	36
8.3 Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä	36
8.4 Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä	37
8.5 Somaattisen erikoishoidon vuodeosastohoitopäivät 75 vuotta täyttäneillä	38
8.6 Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65–74-vuotiailla	38
8.7 Omaishoidon tuki, 75–79-, 80–84-, 65–74- ja 75–84-vuotiaat hoidettavat vuosien 2022–2023 aikana....	39
9. Pietarsaaren hyvinvointitilanne hyvinvointimittarin (TEAvisari) mukaan	40
10. Kaupungin ennaltaehkäisevän hyvinvoinnin edistämistyö.....	42
10.1 Perusopetus.....	42
10.2 Varhaiskasvatus.....	43
10.3 Taiteen perusopetus ja vapaa sivistystyö.....	45
10.4 Kirjastotoiminta	46
10.5 Yleinen kulttuuritoiminta	48
10.6 Nuorisotoiminta	49
10.7 Liikunta- ja urheilutoiminta	49
10.8 Tekniset palvelut	50
10.9 Ympäristönsuojelu.....	51

10.10 Työllisyyspalvelut	51
10.11 Pietarsaaren seudun kotoutuminen.....	53
10.11.1 Kotoutumispalveluiden kohdealoja	54
10.11.2 Vuosien 2021–2025 hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden kooste ja arviointi	55
11. Hyvinvointityön johtamisrakenne	56
12. Toimenpiteet 2021–2025	57
12.1. Pietarsaarelaisten parissa tehdyn terveys- ja hyvinvointitutkimuksen tulokset	60
13. Hyvinvointikertomuksen johtopäätökset.....	61
13.1 Lapset ja nuoret.....	62
13.2 Työikäiset.....	63
13.3 Seniorit	64
14. Hyvinvointisuunnitelman 2026–2029 johtopäätökset	64
15. Hyvinvointityön vuosikello.....	66
.....	66

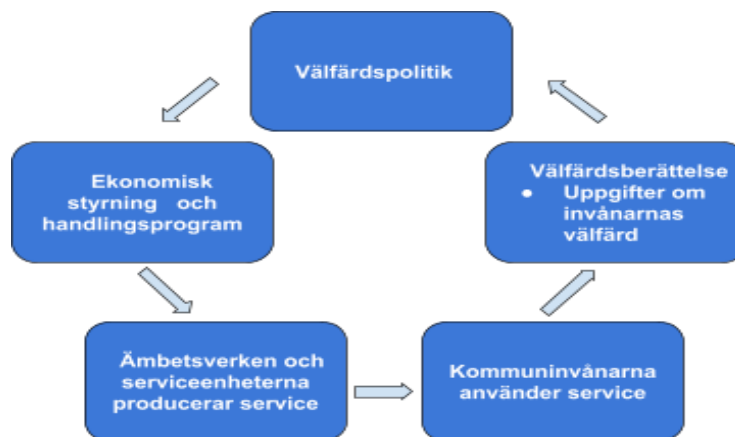
1. Johdanto

1.1 Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kunnan lakisääteisenä tehtävänä

Kuntalain (410/2015, 1 §) mukaan kunnan tärkeimpiin tehtäviin kuuluu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Vastuu kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä säilyy kuntien tehtävänä sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen jälkeen. Hyvinvoinnin edistämisen on ilmentävä myös kuntastrategiassa (kuntalaki 410/2015, 37 §).

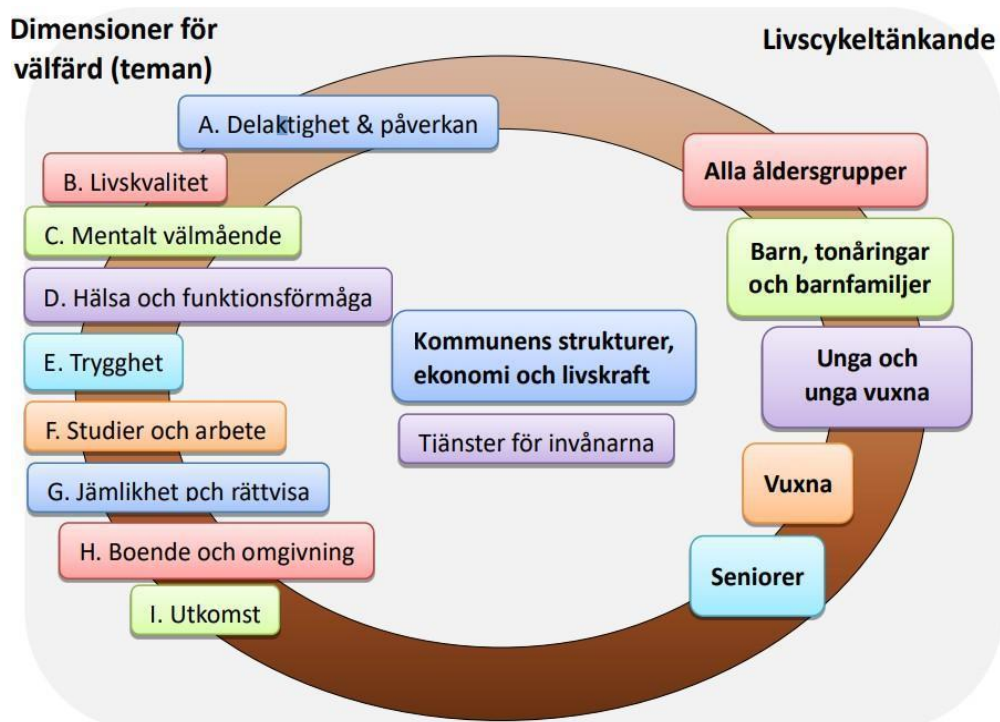
Hyvinvointitavoitteiden tulee rakentua ympäristön nykytilanteen ja tulevien muutosten arvioinnille. Tavoitteiden asettaminen edellyttää asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä niihin vaikuttavien seikkojen väestöryhmäkohtaista seuranta. Kunnan on seurattava asukkaistensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin sekä kunnan palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (§ 6) mukaan kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava kunnanvaltuustolle vuosittain. Lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus.

Kuva: Hyvinvointikertomus osana hyvinvointipolitiikkaa

1.2 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

Pietarsaaren hyvinvointia tarkastellaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen *hyvinvointia kuvaavien mittareiden* valossa. Kaikista hyvinvointiaiheista ei ole saatavilla tilastoja, minkä vuoksi tässä keskitytään hyvinvoinnin kuvailemiseen elinkaarimallin mukaisesti.

Kuva: Hyvinvoinnin ulottuvuudet, sovellettu lähteestä THL

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on valmistellut ehdotuksen laajan hyvinvointikertomuksen sisällöksi, jotta eri kuntien kertomusten rakenne ja tietosisältö eivät vaihtelisi. Tiedot on koottu toimialoittain sekä ikäryhmittäin ja niissä on yhteensä 61 indikaattoria vuonna 2025. Listat on tarkoitettu kuntien ja alueiden työn tueksi, mutta ne eivät ole velvoittavia. Sopivat indikaattorit auttavat kuntia ja seutuja ohjaamaan resursseja ja seuraamaan toiminnan vaikutuksia.

Pietarsaaren kaupungin hyvinvointikertomuksessa 2021–2025 indikaattorit on rajattu, jotta tietomäärä olisi käsiteltävissä. Pietarsaaren indikaattoreita tarkasteltaessa tarkastellaan ilmiötä verrattuna myös Pohjanmaan ja koko maan tilanteeseen. Ikäryhmittäistä tietoa on saatavilla vaihtelevasti. Lapsia ja nuoria mitataan paljon ja kattavasti verrattuna muihin ikäryhmiin.

Koska Pohjanmaan hyvinvointialueen alueellinen hyvinvointiraportti täydentää osittain kaupungin omaa raporttia, voidaan osa indikaattoreista saada kyseisestä raportista. **”Miten Pohjanmaa voi”** -raportti kartoittaa väestön hyvinvointia ja terveyttä, palvelun tarvetta ja palveluiden käyttämistä.

Kaikkien indikaattoreiden lähteenä on käytetty *Sotkanet.fi*-palvelua ellei toisin mainita.

Indikaattoreiden väestösuhteutus on tehty THL:ssä käyttäen Tilastokeskuksen väestötilaston tietoja.

2. Väestörakenne, talous ja elinvoima

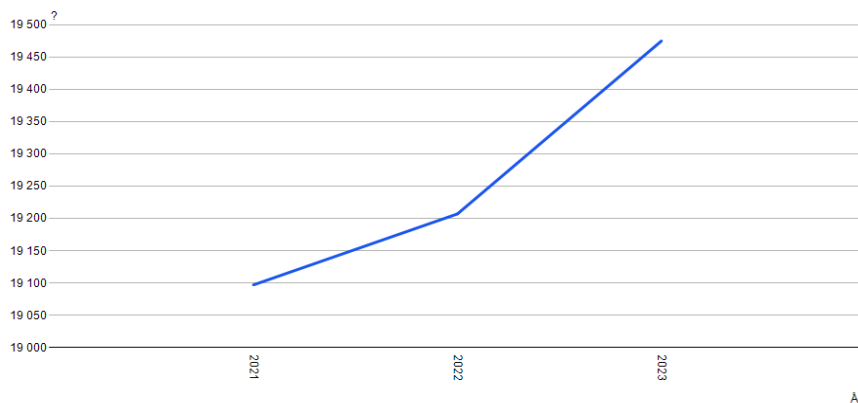
2.1 Väestömäärä

Kuntakortti on palvelu, missä robotti hakee, kokoaa ja visualisoi olennaista tietoa kaupungin seitsemälle teemasivulle päivittäin. Kuntakortti on aina ajan tasalla, ja siihen on koottu keskeisimmät aluekehityksen muuttujat seuraavista aiheista:

- väestö
- vetovoima
- työllisyys
- koulutus ja hyvinvointi
- yritystoiminta
- alue- ja kuntatalous

Kuntien vuosittaiset avainluvut. Pietarsaari, asukasmäärä.

Kommunernas nyckeltal efter År. Jakobstad, Folkmängd.

Kuntakortin mukainen väestönkehitys

Väestö	19 668 (↑)	6/2025
Syntyneet	83 (↑)	1–6/2025
Luonnollinen väestönlisäys	-24 (↑)	1–6/2025
Kokonaisnettomuutto	108 (↓)	1–6/2025

Kesäkuussa 2025 väestömäärän ennakkotietona oli 19 668 henkilöä (+92 alkuvuodesta) Tuolloin jokaista 1000 miestä kohden on 1002 naista. Näin ollen luonnollinen väestönlisäys oli alkuvuodesta -24 (syntyneitä 83 ja kuolleita 107). 16,1 prosenttia väestöstä oli vieraskielisiä henkilöitä vuonna 2024 ja Pohjanmaalla luku oli 10,7 prosenttia. Vuonna 2023 taajama-aste oli 98,7 prosenttia ja Pohjanmaan luku oli 85,1 prosenttia.

2.2 Väestö iän mukaan 2022–2024

Lähes puolet Pietarsaaren asukkaista vuonna 2022–2024 oli 16–64-vuotiaita. Pietarsaaren 65–74-vuotiaiden ikäluokan osuus on vähentynyt 1,2 prosenttia jaksolla 2022–2024.

Demografinen huoltosuhde osoittaa, kuinka paljon 0–14-vuotiaita henkilöitä sekä yli 65-vuotiaita henkilöitä on sataa työikäistä 15–64-vuotiasta kohti. Mitä suurempi lasten ja/tai eläkeläisten määrä on, sitä korkeampi on huoltosuhteen arvo.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2022	2023	2024
0–15-vuotiaat, % väestöstä (ind. 166)	Pietarsaari	yhteensä	16,1	16,0	15,8
16–24-vuotiaat, % väestöstä (ind. 168)			9,4	9,5	9,4
25–64-vuotiaat, % väestöstä (ind. 169)			48,1	48,5	49,1
65–74-vuotiaat, % väestöstä (ind. 170)			12,6	12,0	11,4
75–84-vuotiaat, % väestöstä (ind. 1069)			9,8	10,0	10,2
Huoltosuhde, demografinen (ind. 761)			70,2	69,0	67,4

2.3 Kieliolot

Tilastokeskuksen mukaan Pietarsaaren 19 475 asukkaasta oli ruotsinkielisiä 10 535 henkilöä eli 54,1 prosenttia vuoden 2023 lopulla. Suomenkielisiä oli 6 084 eli 31,2 prosenttia. Vieraskielisten eli muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien osuus oli 2 855 henkilöä eli 14,7 prosenttia. Vuoden 2024 väestölaskussa asukkaiden määrä oli kasvanut 19 576 henkilöön. Pietarsaarella vieraskielisten asukkaiden osuus on korkeampi kuin seudun muissa kunnissa. Vuosina 2015–2023 sekä ruotsinkielisten (-3,1 %) että suomenkielisten (-14,2 %) asukkaiden määrä väheni Pietarsaarella. Suomenkielisten määrä väheni lähes 4,6-kertaisesti ruotsinkielisiin verrattuna.

Väestö 31.12., muuttujina alue, sukupuoli, tiedot, kieli ja vuosi.

Pietarsaari	2022	2023	2024
Suomi	6 222	6 084	5 941
Ruotsi	10 626	10 535	10 477

2.4 Ulkomaalaistaustaiset henkilöt

Vieraskielisten asukkaiden määrä on kasvanut 3,5 prosenttia vuodesta 2021 vuoteen 2023 Pietarsaareissa. Pohjanmaan vastaava luku kasvulle on 1,5 prosenttia. Vuonna 2023 muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien asukkaiden osuus oli 11,9 prosenttia kaupungin väestöstä. Koko Pohjanmaan vastaava prosenttiosuus oli 7,4. Vuonna 2024 vieraskielisten osuus on kasvanut 602 henkilöllä.

Pietarsaari	Väestö 31.12.
VIERASKIELISET YHTEENSÄ	
2022	2 357
2023	2 855
2024	3 157

2.5 Väestön koulutusrakenne

Yli 15-vuotias väestö koulutustason, kunnan, maakunnan, sukupuolen ja iän mukaan.

Tilastokeskus

	Peruskoulutason jälkeisen tutkinnon suorittaneet
Yhteensä	
2022	
Pietarsaari	11 265
Pohjanmaa	108 801
2023	

Pietarsaari	11 431
Pohjanmaa	110 353

2.6 Työttömyysaste

Pietarsaaren työttömyysaste oli vuonna 2020 keskimäärin 10,7 prosenttia. Joulukuussa 2024 työttömyys oli noussut 12,2 prosenttiin. Joulukuun 2024 lopulla Pohjanmaan ELY-keskuksen keskialueella oli yhteensä 9 012 työtöntä työnhakijaa. Luku on 391 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Pohjanmaan ELY-keskuksen keskialueella työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on Manner-Suomen alhaisin (7,9 %). Vastaava määrä on koko maassa 12,0 prosenttia.

Tilastokeskus

	2021	2022	2023
Alueella työskentelevät ihmiset			
Pohjanmaa	79 097	80 046	80 314
Pietarsaari	10 935	11 158	11 285

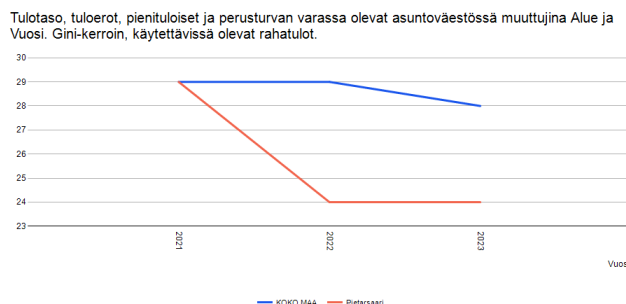
12tf -Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta kk:n lopussa (1260) muuttujina alue, tiedot ja vuosi /StatFin

	2025M06
	Työttömiä työnhakijoita laskentapäivänä (kpl)
Pietarsaari	969
MK15 Pohjanmaa	6 539
SK154 Pietarsaaren seutu	1 719

2.7 Gini-kerroin

Gini-kerroin on taloudellisten tuloerojen mittari. Se kuvaa esimerkiksi väestön suhteellisia tuloeroja. Gini-kerroin esitellään tässä nollan (0) ja sadan (100) välisenä arvona. Nolla tarkoittaa, että kaikkien asukkaiden/tulonsaajien tulot ovat yhtä suuret. Arvon ollessa sata tuloissa on totaalista eriarvoisuutta. Eli mitä alhaisempi tulojen gini-kerroin, sitä tasaisemmin palkat, voitot, avustukset ja muut korvaukset jakautuvat väestön kesken.

Tilastokeskus

Pietarsaaren gini-kerroin oli 23,9 vuonna 2019, mikä on koko maan arvoa (27,9) alhaisempi samana vuonna. Jaksolla 2021–2023 Pietarsaaren gini-kerroin oli noussut 0,1 prosenttia. Tuloeroihin vaikuttavat tärkeimmät tekijät ovat työllisyys ja työttömyys.

2.8 Kunnan yleinen pienituloisuusaste

Indikaattori ilmaisee pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuuden prosentteina kaikista alueella asuvista henkilöistä. Pienituloisuudeksi on määriteltä taso, joka on pienempi kuin 60 prosenttia mediaanitulosta (uudistetun OECD-asteikon mukaan) kunakin vuonna. Pienituloisissa kotitalouksissa asuvien henkilöiden määrä oli Pietarsaaressa 12,7 prosenttia vuonna 2023. Koko maan osuus oli 13,4 prosenttia.

Tulotaso, tuloerot, pienituloiset ja perusturvan varassa olevat asuntoväestössä alueittain, muuttujina alue, tiedot ja vuosi

	2021	2022	2023
KOKO MAA			
Pienituloisten määrä (<60 % mediaaniarvosta)	718 658	730 770	736 806
Asuntoväestön pienituloisuusaste (<60 mediaaniarvosta)	13,2	13,4	13,4
Pysyvästi pienituloisten henkilöiden määrä (<60 % mediaaniarvosta)	7,8	7,8	7,8

Pysyvästi pienituloisten henkilöiden määrä (<60 % mediaaniarvosta)	421 577	425 910	426 065
Pienituloisten määrä (<60 % vuoden 2019 mediaaniarvosta)	684 913	777 594	830 715
Pienitulosten määrä (60 % vuoden 2019 mediaaniarvosta)	12,6	14,3	15,2
Pietarsaari			
Pienituloisten määrä (<60 % mediaaniarvosta)	2 306	2 353	2 419
Asuntoväestön pienituloisuusaste (<60 mediaaniarvosta)	12,3	12,5	12,7
Pysyvästi pienituloisten henkilöiden määrä (<60 % mediaaniarvosta)	7,2	7,2	7,1
Pysyvästi pienituloisten henkilöiden määrä (<60 % mediaaniarvosta)	1 341	1 342	1 347
Pienituloisten määrä (<60 % vuoden 2019 mediaaniarvosta)	2 184	2 508	2 751
Pienitulosten määrä (60 % vuoden 2019 mediaaniarvosta)	11,7	13,4	14,5

2.9 Sairastavuusindeksi, ikävakioitu

Indikaattori ilmaisee jokaiselle Suomen kunnalle lasketun indeksin avulla miten tervettä tai sairasta väestö on suhteessa koko maan väestön keskiarvoon (= 100). Luku on laskettu ikävakioituna.

Tilastokeskus

12tf -Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta kuukauden lopussa (1260), muuttujina alue, kuukausi ja tiedot

	2025M06
	Työttömät työnhakijat laskentapäivänä (kpl)
Pietarsaari	969

Pohjanmaa	6 539
Pietarsaaren seutu	1 719

Kelan Sairastavuusindeksi perustuu kolmeen tilastomuuttujaan: kuolleisuuteen, työkyvyttömyyseläkkeellä olevien osuuteen työikäisistä (16–64-vuotiaat) sekä lääkkeiden ja ravintovalmisteiden korvausoikeuksien haltijoiden osuuteen väestöstä.

Tilastokeskus

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023
Sairastavuusindeksi, ikävakioimaton (ind. 5642)	Pohjanmaan hyvinvointialue	Yhteensä	86,7	86,6	86,9
	Pietarsaari		92,3	93,7	92,2
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu (ind. 5641)	Pohjanmaan hyvinvointialue		86,9	86,4	86,4
	Pietarsaari		88,4	89,3	87,7

Kelan vuoden 2017 sairastavuusindeksi oli Pietarsaaressa 97,8 eli samalla tasolla kuin kolme vuotta aikaisemmin vuonna 2014. Vuonna 2023 Kelan sairastavuusindeksi oli Pietarsaaressa 87,7.

Menetetyt elinvuodet (PYLL)

Indikaattori ilmaisee ennen 80 ikävuotta tapahtuneiden kuolemien takia menetettyjen elinvuosien lukumäärää väestössä 100 000 asukasta kohti. Yläikärajan valinta perustuu siihen, että suomalaisten elinajanodote on noin 80 vuotta. Kuolleisuutta pidetään yhtenä luotettavimmista väestön terveydentilan osoittimista.

Indikaattorilla ”Menetetyt elinvuodet (PYLL) ikävälillä 0–80 vuotta / 100 000 asukasta (ind. 3138)” ei ole tietoja vuodelta 2025.

Alue	Sukupuoli	2020	2021	2022	2023	2024
Pietarsaari	Yhteensä	5 587	5 566	5 823	5 441	4 855

Pohjanmaan hyvinvointialue		4 659	4 657	4 553	4 441	4 340
----------------------------	--	-------	-------	-------	-------	-------

Pietarsaassa menetettyjen elinvuosien määrä oli 4855 per 100 000 asukasta vuonna 2024. Määrä oli Pohjanmaalla samana vuonna 4 340, koko maan luvun ollessa 5650. Menetetyt elinvuodet oli siis alhaisempi Pietarsaassa verrattuna koko maahan, mutta korkeampi kuin Pohjanmaalla vuonna 2024.

3. Lapset, peruskouluikäiset nuoret ja lapsiperheet

3.1 0–6-vuotiaat lapset

Vuonna 2020 Pietarsaaren vakituksista asukkaista oli 6,5 prosenttia ikäluokassa 0–6 vuotta. 0–6-vuotiaiden lasten osuus on Pietarsaassa laskenut 0,2 prosenttia kolmen vuoden aikana (2021–2023).

Indikaattorilla ”0–6-vuotiaat, % väestöstä” (ind:7) ei ole tietoja vuodelta 2024

Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023
Koko maa	yhteensä	6,4	6,2	6,0
Pohjanmaan hyvinvointialue		7,1	7,0	6,8
Pietarsaari		6,5	6,3	6,2

Varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten määrä muuttujilla alue, vuosi, toimintamuoto varhaiskasvatuksessa, tiedot ja vuosi

	Yhteensä		
	Varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten määrä		
	2021	2022	2023
Pietarsaari			
1 vuotta	66	71	62

2 vuotta	109	127	128
3 vuotta	154	148	154
4 vuotta	178	165	157
5 vuotta	179	193	179
6 vuotta	152	155	183

75,5 prosenttia ikäryhmässä 1–6-vuotiaat osallistui kunnan rahoittamaan varhaiskasvatustoimintaan Pietarsaassa vuonna 2019. Yhteensä 863 lasta ikäryhmässä 1–6-vuotiaat osallistuivat kunnalliseen varhaiskasvatustoimintaan Pietarsaassa vuonna 2023.

Lähde: vipunen.fi

- 2021: Pietarsaassa syntyneet lapset 0–6-vuotiaat - 1034, Pietarsaaren varhaiskasvatukseen osallistuneiden 0–6-vuotiaiden lasten määrä vuonna 2021–839 kpl.

Käyttäjääste: 81,14 %

- 2022: Pietarsaassa syntyneet lapset 0–6-vuotiaat - 998, Pietarsaaren varhaiskasvatukseen osallistuneiden 0–6-vuotiaiden lasten määrä vuonna 2022–860 kpl.

Käyttäjääste: 86,17 %

- 2023: Pietarsaassa syntyneet lapset 0–6-vuotiaat - 983, Pietarsaaren varhaiskasvatukseen osallistuneiden 0–6-vuotiaiden lasten määrä vuonna 2023–864 kpl.

Käyttäjääste: 87,89 %

- 2024: Pietarsaassa syntyneet lapset – tietoa ei vielä saatavilla

4. Peruskouluikäiset nuoret

Pietarsaaren asukkaista 7–15-vuotiaiden lasten määrä on ollut vakaa vuosina 2022–2024.

7–15-vuotiaat, % väestöstä (ind. 167)

Alue	Sukupuoli	2021	2022	2023	2024
Pohjanmaa	Yhteensä	10,8	10,8	10,9	10,7

Pietarsaari		10,0	9,7	9,8	9,7
--------------------	--	------	-----	-----	-----

4.1 Tyytyväisiä elämään ja kiinnostus koulunkäyntiä kohtaan

Tässä kappaleessa tarkastellaan lasten ja nuorten tyytyväisyyttä elämään ja kiinnostusta koulunkäyntiä kohtaan. Luvut ovat melko samat verrattuna Pohjanmaan hyvinvointialueen vastaaviin lukuihin. Vuonna 2023 vuosiluokat 4 ja 5 olivat jonkin tyytyväisempiä kuin Pohjanmaalla muutoin. Keväällä 2023 tehdyn kouluterveyskyselyn mukaan 89,6 prosenttia Pietarsaaren 4. ja 5. vuosiluokkien oppilaat olivat tyytyväisiä elämäänsä.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-) (ind. 4702)	Pohjanmaan hyvinvointialue	Yhteensä	64,8
	Pietarsaari		60,9
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-) (ind. 4701)	Pohjanmaan hyvinvointialue		64,5
	Pietarsaari		70,0
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) (ind. 4811)	Pohjanmaan hyvinvointialue		86,3
	Pietarsaari		89,6
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-) (ind. 4700)	Pohjanmaan hyvinvointialue		68,2
	Pietarsaari		66,9

Keväällä 2023 tehdyn kouluterveyskyselyn mukaan 68 prosenttia Pietarsaaren 8. ja 9. vuosiluokkien oppilaista olivat tällä hetkellä tyytyväisiä elämäänsä. Vuonna 2017 ennen pandemiaa tulos oli 66 prosenttia. Muutos oli suurempi lukio-opiskelijoiden parissa vuonna 2017, jolloin 75 prosenttia oli tyytyväisiä elämäänsä, kuusi vuotta myöhemmin tulos oli laskenut 61 prosenttiin. Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien tulos on laskenut 5 prosenttia kuudessa vuodessa.

4.2 Kouluterveyskyselyn tulokset

- Vastaajien määrä sukupuolen ja aineiston kattavuuden mukaan vuosiluokkien 4 ja 5 oppilaiden osalta vuoden 2023 kyselyssä: Pietarsaari 233 henkilöä, %

- Vastaajien määrä sukupuolen ja aineiston kattavuuden mukaan vuosiluokkien 8 ja 9 oppilaiden osalta vuoden 2023 kyselyssä: Pietarsaari 361 henkilöä, 73 %
- Vastaajien määrä sukupuolen ja aineiston kattavuuden mukaan vuosiluokkien 1 ja 2 oppilaiden osalta vuoden 2023 kyselyssä: Pietarsaari 241 henkilöä, 82 %
- Vastaajien määrä sukupuolen ja aineiston kattavuuden mukaan vuosiluokkien 1 ja 2 ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien osalta vuoden 2023 kyselyssä: Pietarsaari 351 henkilöä, 50 %

Lähde: thl.fi

Vuonna 2023 vuosiluokkien 4 ja 5 oppilaista 45,4 prosenttia kokee kouluinnostusta, vastaavan luvun ollessa vuosiluokkien 8 ja 9 oppilailla 11,8 prosenttia. Pietarsaaren ikäryhmien välillä on huomattavissa merkittävää eroa. Ero on melko suuri vuoteen 2023 verrattuna. 25,8 prosenttia lukio-opiskelijoista kokee kouluinnostusta.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2023
Kokee kouluinnostusta, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2021-) (ind. 3245)	Pietarsaari	Yhteensä	25,3	25,8
Kokee kouluinnostusta, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2021-) (ind. 3329)			41,5	45,4
Kokee kouluinnostusta, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2021-) (ind. 3244)			19,0	11,8

4.3 Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa

Indikaattori tuottaa tietoa niiden oppilaiden ja opiskelijoiden osuudesta (%), jotka harrastavat jotakin vähintään kerran viikossa kouluajan ulkopuolella. Osuus on kasvanut jonkin verran vuodesta 2021.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2021	2023
Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-2023) (ind. 4894)	Pietarsaari	Yhteensä	95,9	97,8
Harrastaa jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-2023) (ind. 4892)			87,6	93,0

Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-2023) (ind. 4893)			95,6	96,7
--	--	--	------	------

4.4 Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % oppilaista

Vuonna 2021 terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien 4. ja 5. vuosiluokkien oppilaiden osuus oli Pietarsaaressa 10,4 prosenttia. Alempien ja ylempien vuosiluokkien kokemat terveydentilan erot ovat suuret. Nuoremmat oppilaat kokevat terveydentilansa vanhempia oppilaita paremmaksi. Vuonna 2023 tunnusluvut olivat muuttuneet, erityisesti vuosiluokilla 4 ja 5.

Indikaattori	Alue	Suku puoli	2021	2023
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) (ind. 4817)	Pietarsaari	Yhteensä	10,4	12,7
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista (ind. 286)			27,8	26,3

4.5 Kiusaaminen koulussa, % vl. 4–5 ja 8–9 oppilaat sekä lukion 1–2 opiskelijat

Indikaattorit osoittavat 4.–5. ja 8.–9. luokkien oppilaiden osuuden kyseisistä vuosiluokista, jotka ovat vastanneet kysymykseen onko heitä koulukiusattu kerran tai useamman kerran viikossa lukuvuoden aikana. Tilanne on parantunut hieman kolmen vuoden jaksolla vuosiluokilla 4–5, osuus on kasvanut vanhempien oppilaiden kohdalla.

Indikaattori	Alue	Suku puoli	2021	2023
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (ind. 3913)	Pietarsaari	Yhteensä	1,3	1,3
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) (ind. 4834)			7,9	6,0
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (ind. 1514)			5,4	8,1

4.6 Käyttää tupakkatuotteita päivittäin, % vuosiluokkien 8 ja 9 oppilaista

Tilastosta ilmenevät ainoastaan vuoden 2023 tulokset Pietarsaaren 8. ja 9. luokkien oppilaiden osalta, jotka ovat vastanneet kysymykseen polttavatko he, nuuskaavatko, käyttävätkö vesipiippua tai sähkötupakkaa päivittäin. Neljännen ja viidennen vuosiluokkien oppilaiden osalta tilanne on parantunut vuosiin 2020 ja 2021 verrattuna.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023
Käyttää päivittäin tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-) (ind. 4730)	Koko maa	Yhteensä	10,7
	Pohjanmaan hyvinvointialue		11,8
	Pietarsaari		11,4
Käyttänyt tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja vähintään kerran, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-) (ind. 4823)	Koko maa		5,5
	Pohjanmaan hyvinvointialue		5,2
	Pietarsaari		3,1

4.7 Raittius, % 8. ja 9. luokkien oppilaista

Indikaattori osoittaa peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaiden osuuden, joka on vastannut raittiutta koskevaan kysymykseen (eivät käytä alkoholijuomia). Vuonna 2019 vastanneista 63,9 prosenttia ilmaisi, ettei käytä alkoholijuomia. Vuonna 2023 luku oli noussut jo 67,5 prosenttiin, mikä vastaa koko maan lukua.

Ei käytä alkoholia, % 8. ja 9. luokan oppilaista (ind. 4736)

Alue	Sukupuoli	2019	2023
Koko maa	Yhteensä	60,7	67,5
Pohjanmaan hyvinvointialue		63,7	64,3
Pietarsaari		63,9	67,5

4.8 Kokeillut laittomia huumeita vähintään kerran, % 8. ja 9. luokkien oppilaista

Indikaattori osoittaa 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista kyseessä olevassa ikäluokassa, jotka ovat kokeilleet vähintään kerran marijuanaa, hasista, ecstasya, Subutexia, heroïinia, kokaiinia, amfetamiinia, LSD:tä tai vastaavaa huumetta. Kysymykseen myöntävästi vastanneiden Pietarsaaren 8. ja 9. luokkien oppilaiden osuus on 7,2 prosenttia. Vastaava luku oli Pohjanmaalla 5,9 prosenttia ja koko maassa 8,0 prosenttia. Voidaan todeta, että tilanne on huonontunut Pietarsaaressa, sillä vuonna 2019 kysymykseen vastasi myöntävästi 5,3 prosenttia.

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista (ind. 290)

Alue	Sukupuoli, yhteensä	2019	2023
Koko maa		8,9	8,0
Pohjanmaan hyvinvointialue		4,3	5,9
Pietarsaari		5,3	7,2

4.9 Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokkien oppilaista

Indikaattori ilmaisee koululounaan vähintään yhtenä päivänä kouluviikon aikana syömättä jättäneiden peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten osuuden prosentteina. Vuonna 2019 yhteensä 58,2 prosenttia ilmoitti, ettei syö koululounasta päivittäin. Kolme vuotta myöhemmin luku oli 47,0 prosenttia.

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista (ind. 3904)

Alue	Sukupuoli	2019	2023
Koko maa	Yhteensä	36,5	38,0
Pohjanmaan hyvinvointialue		31,5	31,1
Pietarsaari		58,2	47,0

5. Lapsiperheet

Lapsiperheiksi luokitellaan perheet, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia. Perheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot, joilla ei ole lapsia. Indikaattori ilmaisee lapsiperheiden prosentuaalisen osuuden kaikista perheistä. Lapsiperheiden osuus kaikista Pietarsaaren perheistä oli 36,5 prosenttia vuonna 2023. Lapsiperheiden osuus on vähentynyt hieman. Yhden vanhemman perheiden prosentuaalinen osuus kaikista Pietarsaaren lapsiperheistä oli 18,7 prosenttia vuonna 2020 ja osuus oli kasvanut 0,9 prosenttia vuonna 2023.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2022	2023
Lapsiperheet, % perheistä (ind. 179)	Koko maa	Yhteensä	37,7	37,5
	Pohjanmaan hyvinvointialue		38,5	38,3
	Pietarsaari		36,6	36,2
Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä (ind. 74)	Koko maa		23,6	23,9
	Pohjanmaan hyvinvointialue		16,2	16,5
	Pietarsaari		19,5	19,6

5.1 Lasten pienituloisuusaste

Tilasto kuvaa, kuinka suuri osa Pietarsaaren alle 18-vuotiaista asuu pienituloisissa kotitalouksissa. Pienituloisuuden käsite on suhteellinen. Pienituloisuuden rajana käytetään 60 prosenttia suomalaisten kotitalouksien käytettävissä olevan ekvivalentin rahatulon mediaanista kunakin vuonna. Tämän tulorajan alapuolelle jäävää väestöä kutsutaan pienituloisuusasteeseen kuuluvaksi. Pienituloisuusasteen euromäärä vaihtelee vuosittain. Lasten pienituloisuusaste oli Pietarsaassa jaksoilla 2017–2019 sekä 2022–2023 korkeampi kuin Pohjanmaalla ja koko maassa.

Lasten pienituloisuusaste (ind. 228)

Alue	Sukupuoli	2019	2022	2023
Koko maa	Yhteensä	12,4	11,7	12,2
Pohjanmaan hyvinvointialue		11,1	10,4	11,2

Pietarsaari		12,6	12,8	13,9
-------------	--	------	------	------

5.2 Ahtaasti asuvat asuntokunnat

Indikaattori ilmaisee ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuuden prosentteina kaikista lapsiasuntokunnista. Asuntokuntaan kuuluvat vakituisesti samassa asunnossa asuvat henkilöt. Asunto on ahtaasti asuttu, jos siinä asuu enemmän kuin yksi henkilö huonetta kohti. Keittiötä ei lasketa huonelukuun (määritelmä vuodelta 1990).

Ahtaasti asuvat asuntokunnat, % kaikista asuntokunnista (ind. 183)

Alue	Sukupuoli	2019	2020	2023	2024
Koko maa	Yhteensä	7,9	7,3	7,4	7,6
Pohjanmaan hyvinvointialue		8,0	7,7	8,0	8,3
Pietarsaari		7,7	7,9	8,8	8,8

5.3 Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0–17-vuotiaat

Avohuollon tukitoimet käsittävät esimerkiksi lapsen ja nuoren tukiasumisen, toimeentulon, koulunkäynnin ja harrastamisen turvaamisen sekä muut tarpeen vaatimat tukitoimet. Avohuollon tukitoimiin kuuluvat myös perheen tuki ja kuntoutus.

Tilastotiedot ilmaisevat vuoden aikana lastensuojelun avohuollon asiakkaina olleiden lasten osuuden prosentteina. Tietojen rinnalla voi tarkastella myös avohuollon tukitoimenpiteenä kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten määriä ja osuuksia, jos he ovat kuuluneet lastensuojelun avohuollon tukitoimenpiteiden piiriin ennen sijoittamista.

Pietarsaassa 0–17-vuotiaiden lastensuojelun avohuollon piiriin kuuluvien osuus oli 1,2 prosenttia samanikäisestä väestöstä vuonna 2020. Osuus on kasvanut huomattavasti vuoteen 2023, mutta on sen jälkeen vähentynyt.

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0 - 17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL) (ind. 1245)

Alue	Sukupuoli	2022	2023	2024
Koko maa	Yhteensä	3,6	3,8	3,4
Pohjanmaan hyvinvointialue		2,3	2,6	2,2
Pietarsaari		2,1	2,6	2,0

5.4 Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat, % kaikista samanikäisistä

Kokonaiskuvan saamiseksi avohuollon asiakkaiden tietojen rinnalla voidaan tarkastella kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten määrää. Pietarsaaressa kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten määrä oli 1,5 prosenttia vuonna 2020. Neljä vuotta myöhemmin luku oli laskenut hieman Pietarsaaren osalta.

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0 - 17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL) (ind. 191)

Alue	Sukupuoli	2022	2023	2024
Koko maa	Yhteensä	1,6	1,6	1,6
Pohjanmaan hyvinvointialue		0,9	0,8	0,9
Pietarsaari		1,4	1,4	1,4

6. Nuoret ja nuoret aikuiset

16–24-vuotiaiden määrä on tasaisesti vähentynyt Pietarsaaressa, Pohjanmaalla ja koko maassa. Pietarsaaressa ikäryhmään kuului 9,6 prosenttia asukkaista vuonna 2020 ja 9,4 prosenttia vuonna 2024.

16–24-vuotiaat, % väestöstä (ind. 168)

Alue	Sukupuoli	2022	2023	2024
Koko maa	Yhteensä	9,9	10,0	10,1
Pohjanmaan hyvinvointialue		10,8	11,0	11,1
Pietarsaari		9,4	9,5	9,4

Indikaattori osoittaa prosentteina lukion ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoiden, ammatillisten oppilaitosten ensimmäisen ja toisen vuoden opiskelijoiden sekä peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaiden vastaukset kysymykseen, ovatko he hyvin tai melko tyytyväisiä elämäänsä juuri nyt. Väestön tasolla on todettu, että tyytyväisyyttä elämään on yhtä luotettavaa mitata yhdellä tai useammalla kysymyksellä.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023
	Koko maa		66,9

Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-) (ind. 4702)	Pohjanmaan hyvinvointialue	Yhteensä	64,8
	Pietarsaari		60,9
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-) (ind. 4701)	Koko maa		66,2
	Pohjanmaan hyvinvointialue		64,5
	Pietarsaari		70,0
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-) (ind. 4700)	Koko maa		65,7
	Pohjanmaan hyvinvointialue		68,2
	Pietarsaari		66,9

6.1 Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % lukion ja ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat

Pietarsaaressa 97,8 prosenttia lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista sekä 89,9 prosenttia ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista ilmoitti, että heillä on vähintään yksi harrastus viikossa kouluajan ulkopuolella. Vastaava osuus oli Pohjanmaan lukioilla 97,4 prosenttia ja koko maassa 97,5 prosenttia, Pohjanmaan ammatillisissa oppilaitoksissa 90,0 prosenttia ja koko maan ammatillisissa oppilaitoksissa 91,8 prosenttia.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023
Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-2023) (ind. 4894)	Koko maa	Yhteensä	97,5
	Pohjanmaan hyvinvointialue		97,4
	Pietarsaari		97,8
Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-2023) (ind. 4895)	Koko maa		91,8
	Pohjanmaan hyvinvointialue		90,0
	Pietarsaari		89,9

6.2 Terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokeneet, % lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat

Vuonna 2019 terveystilansa keskinkertaiseksi, melko huonoksi tai huonoksi kokevien lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden osuus oli Pietarsaassa 19,2 prosenttia. Tilanne huonontui merkittävästi vuonna 2023, jolloin 26,8 prosenttia ilmoitti, että kokee terveystilansa keskinkertaiseksi, melko huonoksi tai huonoksi.

Vuonna 2019 Pietarsaaren ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 36,1 prosenttia koki terveystilansa keskinkertaiseksi, melko huonoksi tai huonoksi. Neljä vuotta myöhemmin tilanne on parantunut selvästi, jolloin osuus on 29,4 prosenttia.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023
Kokee terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (ind. 3916)	Koko maa	Yhteensä	25,2
	Pohjanmaan hyvinvointialue		25,4
	Pietarsaari		26,8
Kokee terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (ind. 3931)	Koko maa		28,6
	Pohjanmaan hyvinvointialue		32,6
	Pietarsaari		29,4

6.3 Koulukiusaamista kokeneet, % lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Indikaattorit ilmentävät lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden osuuden kaikista kyseisten vuosiluokkien oppilaista kerran tai useamman kerran viikossa koulukiusaamista kokeneet lukuvuoden aikana. Vuonna 2019 Pietarsaaren lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden osuus oli 1,5 prosenttia. Kolme vuotta myöhemmin tilanne oli parantunut hieman.

Ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. luokkien koulukiusaamista kokeneiden opiskelijoiden osuus on korkeampi kuin lukion oppilaiden. Vuoden 2019 tilastoista ilmenee, että 2,5 prosenttia vastanneista oppilaista on joutunut koulukiusatuksi kerran tai useamman kerran viikossa. Myös tämä luku on parantunut vuoteen 2023.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023
--------------	------	-----------	------

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (ind. 3913)	Koko maa	Yhteen sä	1,7
	Pohjanmaan hyvinvointialue		2,0
	Pietarsaari		1,3
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % ammattillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (ind. 3928)	Koko maa		4,0
	Pohjanmaan hyvinvointialue		3,7
	Pietarsaari		2

6.4 Raittius, % lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Indikaattori osoittaa lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden osuuden, joka on vastannut raittiutta koskevaan kysymykseen (eivät käytä alkoholijuomia). Kaikki kunnat eivät osallistu Kouluterveyskyselyyn. Indikaattori on tietokannassa vuosilta, jolloin kunta on osallistunut kyselyyn. Jos tapauksia on vähintään 5, tulos näytetään, kun vastaajia on vähintään 30. Jos tapauksia on vähemmän kuin 5, tulos näytetään, kun vastaajia on vähintään 60. Noin 40 prosenttia Pietarsaaren, Pohjanmaan ja koko maan lukiolaisista ja ammatillisten oppilaitoksen opiskelijoista ei käytä alkoholipitoisia tuotteita.

Indikaattori	Alue	Suku- puoli	2023
Ei käytä alkoholia, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (ind. 4738)	Koko maa	Yhteen sä	41,9
	Pohjanmaan hyvinvointialue		41,9
	Pietarsaari		40,1
Ei käytä alkoholia, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (ind. 4737)	Koko maa		37,1
	Pohjanmaan hyvinvointialue		40,1
	Pietarsaari		41,3

6.5 Tupakoi päivittäin, % lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Indikaattori ilmentää lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista, jotka tupakoivat vähintään kerran päivässä tai

useammin. Tupakointi on yksi merkittävimmistä sairastavuutta ja ennenaikaista kuolleisuutta aiheuttavista tekijöistä yhteiskunnassa. Yksilölle terveystriskit ovat huomattavat, sillä joka toinen tupakoija kuolee ennenaikaisesti. Tupakoinnin ehkäisyllä on merkittävä rooli terveyshaittojen vähentämisessä ja minimoimisessa. Ympäristön vaikutus tupakkatuotteiden käytön aloittamisessa ja jatkamisessa on merkittävä varsinkin nuorilla. Kodin savuttomuus on ensisijaisen tärkeää ja vanhempien tupakoinnin lopettamista tulee tukea neuvoloista lähtien. Oppilaitokset, urheiluseurat ja muut nuorten omat areenat ovat merkittävässä asemassa savuttomuuskulttuurin luomisessa ja ylläpitämisessä ja kokeiluihin puuttumisessa. Nuoria tulee kannustaa tupakoinnin lopettamiseen ja tukea lopettamisprosessissa, esimerkiksi opiskeluterveydenhuollossa.

Pietarsaaren ammatillisissa oppilaitoksissa 1. ja 2. luokalla opiskelevien tupakoivien osuus on laskenut 2,9 prosenttia vuodesta 2017 vuoteen 2019. Samaa laskevaa suuntausta on nähtävissä myös Pohjanmaan ja koko maan ammatillisissa oppilaitoksissa. Vuonna 2019 Pietarsaaren ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 12,4 prosenttia tupakoi. Tilanne parantui huomattavasti vuonna 2023, jolloin luku oli 9,1 prosenttia.

Tupakoivien opiskelijoiden määrä on huomattavasti korkeampi ammatillisissa oppilaitoksissa kuin lukioissa. Pietarsaaren lukio-opiskelijoista tupakoi 4,2 prosenttia vuonna 2019. Vuonna 2023 luku oli laskenut 2,6 prosentilla.

Pietarsaaren opetustoimessa on yhteinen käytäntö ja yhteiset toimintaohjeet tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön ehkäisemisessä. Ympäristön vaikutus tupakka- ja muiden nikotiinituotteiden käytön aloittamisessa ja jatkamisessa on merkittävä erityisesti nuorilla. Kodin savuttomuus on ensisijaisen tärkeää ja vanhempien tupakoinnin lopettamista tulee tukea neuvoloista lähtien. Alaikäiset hankkivat tupakka- ja nikotiinituotteet yleisimmin kavereiltaan. (Lähde: THL)

Indikaattori	Alue	Suku-puoli	2023
Tupakoi päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (ind. 3921)	Koko maa	Yhteen sä	2,4
	Pohjanmaan hyvinvointialue		2,4
	Pietarsaari		2,6
Tupakoi päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (ind. 3936)	Koko maa		13,6
	Pohjanmaan hyvinvointialue		9,9
	Pietarsaari		9,1

6.6 Kokeillut laittomia huumeita vähintään kerran

Muutoksia tarkasteltaessa trendistä poikkeaviin yksittäisten vuosien tuloksiin täytyy suhtautua kriittisesti. Mitä pienempi kunta on, sitä todennäköisempää on satunnainen vaihtelu. Mikäli kunnassa on noin 100 vastaajaa, muodostaa yksi vastaaja yhden prosenttiyksikön. Muutoksen tulisi olla pienissä (alle 100 vastaajan) kunnissa vähintään 5 prosenttiyksikköä, jotta siihen kannattaa kiinnittää huomiota.

Indikaattori osoittaa osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista, jotka ovat kokeilleet vähintään kerran marijuanaa, hasista, ecstasya, subutexia, heroiniä, kokaiinia, amfetamiinia, LSD:tä tai vastaavaa huumetta. Koko maan tilanteeseen verrattuna Pietarsaaren nuoret käyttävät vähemmän vaarallisia huumeita vuonna 2023.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (ind. 3922)	Koko maa	Yhteensä	11,6
	Pohjanmaan hyvinvointialue		7,1
	Pietarsaari		7,3
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (ind. 3937)	Koko maa		16,6
	Pohjanmaan hyvinvointialue		9,7
	Pietarsaari		9,5

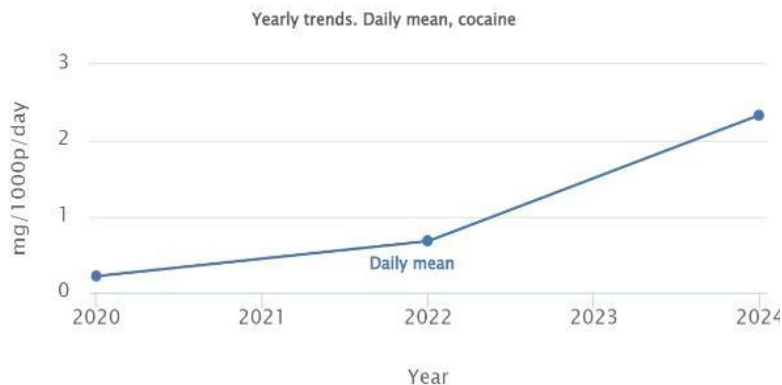
THL:n mukaan suomalaisten nuorten raittius kasvaa edelleen, mutta samalla kannabiksen kokeilu on lisääntynyt. Erityisen huolestuttavaa on haitallisten terveystottumusten, kuten päihteiden käytön kasautuminen tiettyihin nuorisoryhmiin. Päihteiden käytön tunnistaminen ja varhainen puuttuminen on ongelmien kasautumisen ja päihteiden ongelmakäytön tai riippuvuuden ehkäisemisen kannalta erityisen tärkeää. Vuonna 2023 7,3 prosenttia lukion opiskelijoista ja 9,5 prosenttia ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista Pietarsaaressa kertoivat kokeilleensa laittomia huumeita vähintään kerran. Varhainen puuttuminen ja tuki voivat muuttaa nuoren päihdekäytön suuntaa. Asiaan tulee kiinnittää huomiota kaikissa nuoren kasvuympäristöissä ja palveluissa. Päihteisiin liittymät kuolemantapaukset nuorten parissa kasvoivat 40 henkilöllä vuonna 2023 Suomessa. Verrattuna tilanteeseen kymmenen vuotta sitten kuolemantapauksia oli nyt yli 60 enemmän.

6.7 Jätevesitutkimukset

THL:n valtakunnallisen jätevesitutkimuksen väestöpohja käsittää nykyisin yli 60 prosenttia koko Suomen väestöstä. Tutkimus toteutetaan keräämällä keräysviikkoina jätevedenpuhdistamolle tulevasta käsittelemättömästä jätevedestä seitsemän peräkkäistä 24 tunnin kokoomanäytettä. Tutkittujen näytteiden tulosten keskiarvosta lasketaan huumausaineiden käyttömäärät kyseisen puhdistamon toiminta-alueella.

Vuonna 2020 uusina alueina tulivat mukaan myös Rauma, Pietarsaari, Salo ja Vihti. Vuoden 2024 tulosten perusteella kokaiinin käyttö on lisääntynyt merkittävästi, aina pohjoisinta Suomea myöten. Selvitykset perustuvat laajaan, kansainväliseen tutkimukseen: https://www.euda.europa.eu/publications/html/pods/waste-water-analysis_en

Pietarsaari, Alheda 2024

6.8 Ei syö koululounasta, % lukion sekä ammatillisen oppilaitosten 1. ja 2. luokan opiskelijoista

Indikaattori ilmentää lukion ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. luokkalaisten osuuden prosentteina kysymykseen vastanneista, jotka jättävät vähintään yhtenä päivänä kouluviikon aikana koululounaan syömättä. Päivittäin koululounaan syövien opiskelijoiden määrä on vähentynyt Pietarsaaressa, samoin kuin Pohjanmaalla ja koko maassa. Vuonna 2017 Pietarsaaressa 13 prosenttia lukion opiskelijoista ja 14,6 prosenttia ammatillisten oppilaitosten opiskelijoista ei syönyt koululounasta kaikkina koulupäivinä. Suuntaus on samankaltainen vuonna 2023 ja jopa 28,9 prosenttia lukio-opiskelijoista ja 23,9 prosenttia ammatillisista opiskelijoista jättävät koululounaan väliin.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2023
	Koko maassa		31,4

Ei syö koululounasta päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (ind. 3923)	Pohjanmaan hyvinvointialue	Yhteensä	22,5
	Pietarsaari		28,9
Ei syö koululounasta päivittäin, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (ind. 3938)	Koko maassa		38,8
	Pohjanmaan hyvinvointialue		31,9
	Pietarsaari		23,9

6.9 Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat

Indikaattori ilmaisee koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden osuuden prosentteina vastaavanikäisestä väestöstä. Koulutuksen ulkopuolelle jääneillä tarkoitetaan henkilöitä, jotka ko. vuonna eivät ole opiskelijoita tai joilla ei ole tutkintokoodia eli ei perusasteen jälkeistä koulutusta. Pietarsaassa luvut ovat huomattavasti korkeammat kuin Pohjanmaalla ja koko maassa.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (ind. 3219)

Alue	Sukupuoli	2022	2023
Koko maa	Yhteensä	8,3	8,2
Pohjanmaan hyvinvointialue		7,1	6,6
Pietarsaari		13,7	13,9

6.10 Nuorisotyöttömät 15–24 vuotta, % 18–24-vuotiaasta työvoimasta

Indikaattori ilmaisee 15–24-vuotiaiden työttömien osuuden prosentteina 18–24-vuotiaasta työvoimasta. Nuorisotyötön on 15–24-vuotias työtön. Työttömien nuorten määrä on kasvanut voimakkaasti Pietarsaassa vain muutamassa vuodessa.

Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta (ind. 189)

Alue	Sukupuoli	2022	2023	2024
Koko maa	Yhteensä	11,3	11,5	13,2
Pohjanmaan hyvinvointialue		5,6	6,3	7,2
Pietarsaari		8,3	9,8	13,6

6.11 Syrjäytymisriskissä olevat 18–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

Indikaattori ilmaisee syrjäytymisriskissä olevien nuorten ja nuorten aikuisten osuuden ikäluokasta 18–24-vuotiaat. Syrjäytymisriskissä ovat nuoret, jotka eivät opiskele, työskentele tai ole varusmies- tai siviilipalveluksessa. Pietarsaassa 18–24-vuotiaiden syrjäytymisriskissä olevien osuus on korkeampi kuin Pohjanmaalla ja hieman korkeampi kuin koko maassa. Vuonna 2023 osuus oli Pietarsaassa 17,7 prosenttia, Pohjanmaalla 10,8 prosenttia ja koko maassa 16,6 prosenttia.

Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä (ind. 5387)

Alue	Suku-puoli	2022	2023
Koko maa	Yhteensä	14,7	16,6
Pohjanmaan hyvinvointialue		9,7	10,8
Pietarsaari		16,3	17,7

7. Fyysisen toimintakyvyn mittaus- ja palautejärjestelmä

7.1 Syksyn 2023 ja 2024 tulokset

Move! on valtakunnallinen perusopetuksen 5. ja 8. luokkien oppilaiden fyysisen toimintakyvyn mittaus- ja palautejärjestelmä. Järjestelmän keskeisenä tarkoituksena on kannustaa oppilaita omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen. Move!-mittaustuloksia hyödynnetään esimerkiksi koulujen liikunnanopetuksessa, kouluterveydenhuollon järjestämissä laajoissa terveystarkastuksissa sekä valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten hyvinvointitoimenpiteiden suunnittelussa, seurannassa ja arvioinnissa.

Tulos kuvaa prosentuaalista osuutta oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveydelle ja hyvinvoinnille haitallisella tasolla. Arvioinnissa on otettu huomioon kaikki fyysisen toimintakyvyn osa-alueet. Lisätietoa fyysisen toimintakyvyn summaindikaattorista: <https://www.sotkanet.fi> (indikaattorit 5477 ja 5478).

Pietarsaaren tulokset päivitetty 5.12.2024

Luokka	Pojat	2023	2024	Tytöt	2023	2024	Yht.2023	Yht.2024
5.luokka	%	50	52,1	%	52,3	55,8	51,3	53,9

8.luokka	%	34,7	37,6	%	53,7	48,2	43,3	42,7
Molemmat luokat	%	41,6	45	%	52,9	52,2	47,4	48,5

7.2 Työikäiset henkilöt

Työlliset, % väestöstä

Hyvä työllisyyskehitys on avainasemassa kunnan talouden ja yksilöiden hyvinvoinnin kannalta. Työllisiksi luetaan 15–74-vuotiaat henkilöt, jotka laskentaviikolla 25.–31.12. tekivät yhtenäkin päivänä ansiotyötä tai olivat tilapäisesti työstä poissa. Tieto työllisyydestä perustuu työeläke- ja veroviranomaisten tietoihin. Vuoden viimeisenä työpäivänä työttömänä työministeriön työnhakijarekisterin mukaan olleet on kuitenkin riippumatta muusta toiminnasta ko. viikolla määritelty työttömiksi. Tätä työllisten määrää kutsutaan myös työlliseksi työvoimaksi. Vuonna 2023 Pietarsaaren asukkaista 42,1 prosenttia oli työssä käyviä. Työllisyysaste oli hieman alhaisempi kuin Pohjanmaalla ja koko maassa. Tilastokeskuksen työllisyystutkimuksen mukaan tammikuussa 2024 Pietarsaaressa oli 2 226 työnhakijaa ja vuotta myöhemmin 2 149 työnhakijaa.

Työlliset, % väestöstä (ind. 2328)

Alue	Sukupuoli	2022	2023
Koko maa	Yhteensä	43,6	43,1
Pohjanmaa		44,7	44,5
Pietarsaari		42,5	42,1

7.3 Työttömät, % työvoimasta

Työttömänä pidetään työnhakijaa, joka ei ole työsuhteessa eikä työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitetulla tavalla työllistyy päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssään ja joka ei ole työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettu päätoiminen opiskelija. Työttömänä pidetään myös työsuhteessa olevaa, joka on kokonaan lomautettu (03). Päätoimisia koululaisia ja opiskelijoita ei lueta työttömiksi myöskään lomien aikana.

Vuonna 2024 työttömien osuus työvoimasta oli Pietarsaaressa 9,6 prosenttia, Pohjanmaalla 6,5 prosenttia ja koko maassa 10,8 prosenttia. Työttömien määrä on ollut nousussa vuoteen 2022 verrattuna, jolloin luku oli 6,9 prosenttia.

Työttömät, % työvoimasta (ind. 181)

Alue	Sukupuoli	2022	2023	2024
Koko maa		9,5	9,8	10,8
Pohjanmaa	Yhteensä	5,4	5,8	6,5
Pietarsaari		6,9	8,2	9,6

7.4 Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä

Pitkäaikaistyöttömien osuus kaikista kunnan työttömistä oli Pietarsaaressa 22,5 prosenttia vuonna 2024. Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä on ollut samalla tasolla vuodesta 2022.

Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä (ind. 326)

Alue	Sukupuoli	2022	2023	2024
Koko maa		37,9	34,1	33,6
Pohjanmaa	Yhteensä	27,4	24,3	25,0
Pietarsaari		22,5	22,1	22,5

7.5 Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15–64-vuotiaista

Indikaattori ilmaisee vaikeasti työllistyvien osuuden (%) 15–64-vuotiaasta väestöstä. Vaikeasti työllistetyt on suhteutettu vastaavan ikäiseen väestöön, koska tässä ryhmässä on mukana myös henkilöitä, jotka eivät kuulu työvoimaan. Vaikeasti työllistyvien ryhmään luetaan pitkäaikaistyöttömät, rinnasteiset pitkäaikaistyöttömät, palveluilta työttömäksi jääneet ja palveluilta palveluille siirtyneet.

Pitkäaikaistyöttömät sisältää vähintään vuoden yhdenjaksoisesti työttömänä työnhakijana olleet. Rinnasteiset pitkäaikaistyöttömät sisältää viimeisen 16 kuukauden aikana yhteensä vähintään 12 kuukautta työttömänä työnhakijana olleet pois luettuna edellä mainitut yhtäjaksoiset pitkäaikaistyöttömät.

Vaikeasti työllistyvät ovat työikäisiä, jotka liikkuvat työttömyyden, työvoimapolitiittisten palveluiden ja lyhyiden työsuhteiden välillä ja heillä on vaikeuksia työllistyä avoimilla työmarkkinoilla. Elinkeinorakenteen muutos ja työelämän vaativuus voivat olla syynä siihen, että työttömän ammatillista osaamista vastaavia työpaikkoja ei ole tarjolla. Lisäksi ikä,

vajaakuntoisuus, terveydelliset ja psykososiaaliset ongelmat voivat vaikeuttaa työllistymistä. Henkilöiden määrä on kasvanut jonkin verran vuodesta 2022.

Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista (ind. 3071)

Alue	Sukupuoli	2022	2023	2024
Koko maa		4,5	4,2	4,5
Pohjanmaa	Yhteensä	2,5	2,3	2,5
Pietarsaari		3,0	2,8	3,5

7.6 Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet ovat vuoden aikana vähintään 10 kuukautena toimeentulotukea saaneita henkilöitä. Indikaattori osoittaa, kuinka suuri osuus työiässä olevasta väestöstä on toimeentulotuen piirissä pitkäaikaisesti. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaviksi lasketaan asiakkaat, joiden tuen tarve jatkuu vuosi toisensa jälkeen. Pitkäaikaisasiakkaiden osuus väestöstä mittaa paremmin todellista köyhyyttä kuin kaikkien toimeentulotukiasiakkaiden osuus väestöstä. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25–64-vuotiaiden osuus oli Pietarsaareissa 2,1 prosenttia vuonna 2024.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (ind. 234)

Alue	Sukupuoli	2022	2023	2024
Koko maa		2,5	2,4	2,4
Pohjanmaa	Yhteensä	1,4	1,4	1,3
Pietarsaari		2,5	2,2	2,1

7.7 Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 1000 asukasta kohti

Indikaattori ilmaisee perusterveydenhuollon avohoidon kaikkien käyntien osuuden tuhatta asukasta kohti. Väestötietona käytetään vuoden viimeisen päivän tietoa.

Perusterveydenhuollon muun avohoidon käynteihin sisältyvät muut neuvolapalvelut, päihdetyö, seulonnat ja joukkotarkastukset, muu terveydenhoito, päivätoiminta, päiväsaaraalatoiminta ja muu palvelutoiminta.

Muut neuvolapalvelut ovat muille kohderyhmille kuin lapsille tai raskauden seurantaan kohdistetut neuvolapalvelut, esimerkkinä työttömät ja ikäihmiset. Seulonnat ja joukkotarkastukset ovat määritellyille kohderyhmille sairauksien ennalta havaitsemiseksi tarkoitettua palvelua. Päihdetyö käsittää perusterveydenhuollon avohoidon toimintana tuotettua ehkäisevää, hoitavaa ja kuntouttavaa, nimenomaisesti päihdeongelmien hoitoon kohdistuvaa toimintaa. Muu terveydenhoito sisältää esim. seksuaaliterapiaa ja erikseen toteutettua rokotustoimintaa ja kutsuntatarkastuksia. Päivätoiminta on perusterveydenhuollon avohoidon toimintana järjestettävää, terveyttä, toimintakykyä ja kodin arjessa selviytymistä tukevaa toimintaa, joka kohdistuu iäkkäisiin ja/tai pitkäaikaissairaisiin ihmisiin. Päiväsairaaloiminta käsittää lääkärin päätökseen perustuvaa perusterveydenhuollon avohoidon toimintana tuotettua tutkimusta, hoitoa ja kuntoutusta silloin, kun vastaanottokäynti ei riitä täyttämään tuen tarvetta ja kun ympärivuorokautinen hoito ei ole välttämätöntä. Muu palvelutoiminta on esimerkiksi omahoitotarvikejakelu.

Perusterveydenhuollon avohoidon käynteinä tilastoidaan asiakkaiden/potilaiden terveydenhuollon käynnit vastaanotoilla ja lääkärikäynnit asiakkaan/potilaan luona.

Perusterveydenhuollon avohoidon käyntien kokonaismäärä 1000 asukasta kohden Pietarsaassa laski yhteensä 64 käynnistä 1000 asukasta kohden vuonna 2022 60 käyntiin 1000 asukasta kohden vuonna 2023.

Perusterveydenhuollon muun avohoidon lääkärikäynnit / 1 000 asukasta (ind. 4135)

Alue	Sukupuoli	2022	2023
Koko maa	Yhteensä	21	18
Pohjanmaa		23	24
Pietarsaari		64	60

8. Ikäihmiset

8.1 Ikääntyneet 65 vuotta täyttäneet henkilöt, % väestöstä

Vuonna 2023 Pietarsaaren väestöstä 65 vuotta täyttäneiden osuus oli 26,0 prosenttia. 65 vuotta täyttäneiden henkilöiden osuus on ollut Pietarsaassa korkeampi vuosina 2022–2023 verrattuna Pohjanmaan ja koko maan lukuihin.

Lähde: stat.fi

	2022	2023	2024
65 vuotta täyttäneiden osuus,			

%			
KOKO MAA	23,3	23,4	23,6
Pietarsaari	26,4	26,0	25,7
SK154 Pietarsaaren seutu	23,3	23,2	23,2
TA25 Pietarsaaren seutu	22,8	22,7	22,7

8.2 Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä

Asumisen ja rakentamisen tilastoja uudistetaan vuonna 2025. Tilastokeskus perustaa uuden rakennuskanta- ja uudistuotantotilaston, joka korvaa lakkautettavat tilastot Rakennukset ja kesämökit sekä Rakennus- ja asuntotuotanto.

Yksin asuvien 75 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus vastaavan ikäisestä väestöstä oli Pietarsaassa 54,4 prosenttia vuonna 2020. Tilanne on muuttunut neljässä vuodessa, indikaattori on laskenut 41,0 prosenttiin.

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä asuntoväestöstä (ind. 237)

Alue	Sukupuoli	2022	2023	2024
Koko maa	Yhteensä	45,5	45,3	45,1
Pohjanmaan hyvinvointialue		40,4	39,9	39,6
Pietarsaari		40,7	41,2	41,0

8.3 Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Täyttä kansaneläkettä saaneiden 65 vuotta täyttäneiden osuus oli vuonna 2020 Pietarsaassa 1,5 prosenttia. Täyden kansaneläkkeen saajia ovat henkilöt, joilla on vain vähän tai ei lainkaan ansioeläkkeitä. Väestösuhteutuksessa on käytetty Kelan vakuutettua väestöä. Indikaattori oli vuonna 2024 laskenut 1,2 prosenttiin.

Indikaattori ilmaisee täyttä kansaneläkettä vuoden lopussa saaneiden 65 vuotta täyttäneiden osuuden prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä. Väestötietona käytetään keskiväkilukua. Täyden kansaneläkkeen saajia ovat henkilöt, joilla on vain vähän tai ei lainkaan ansioeläkkeitä. Väestösuhteutuksessa on käytetty Kelan vakuutettua väestöä.

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä (ind. 313)

Alue	Suku- puoli	2022	2023	2024
Koko maa	Yhteensä	1,7	1,7	1,6
Pohjanmaa		1,2	1,2	1,1
Pietarsaari		1,3	1,3	1,2

8.4 Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Erityiskorvausoikeus (75 % tai 100 %) voidaan myöntää henkilölle, jolla on vakava ja pitkäaikainen, lääkettä vaativa sairaus. Näitä sairauksia on viitisenkymmentä. Saadakseen oikeuden potilaan tulee hakea sitä Kelalta ja liittää mukaan tavallisesti erikoislääkärin kirjoittama lausunto, joka arvioidaan Kelassa. Kela rekisteröi kaikki erityiskorvaukseen oikeutetut taudin tarkkuudella.

Vuonna 2022 erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä oli Pietarsaareissa 62,6 prosenttia vastaavan ikäisestä väestöstä. Tilanne on sama vuonna 2024.

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä (ind. 236)

Alue	Sukupuoli	2022	2023	2024
Koko maa	Yhteensä	60,8	60,6	60,6
Pohjanmaa		60,4	60,4	60,5
Pietarsaari		62,6	62,4	62,6

8.5 Somaattisen erikoishoidon vuodeosastohoitopäivät 75 vuotta täyttäneillä

Indikaattori kuvaa jossain määrin akuuttia sairastavuutta, mutta etenkin somaattisen erikoissairaanhoidon palveluiden käyttöä alueellisesti tai koko maan tasolla.

Tähän vaikuttavia tekijöitä ovat sairastavuuden lisäksi väestön ikärakenne, palveluiden tarjonta, hoitokäytännöt (etenkin hoidon porrastus) sekä hoitoon hakeutumisen kynnys. Pietarsaassa hoitovuorokausien määrä oli 75 vuotta täyttäneiden osalta 8437,1 vuonna 2017. Tilanne tasoittui vuoteen 2024.

Somaattisen erikoissairaanhoidon vuodeosastohoitopäivät 75 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä (ind. 6)

Alue	Sukupuoli	2022	2023	2024
Koko maa	Yhteensä	1 384,7	1 250,4	1 162,4
Pohjanmaan hyvinvointialue		1 589,8	1 440,5	1 203,4
Pietarsaari		1 355,8	1 384,0	1 384,0

8.6 Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65–74-vuotiailla

Indikaattori ilmaisee perusterveydenhuollon avohoidon 65–74-vuotiaiden lääkärikäyntien osuuden tuhatta vastaavan ikäistä kohti. Väestötietona käytetään vuoden viimeisen päivän tietoa.

Pietarsaassa 65–74-vuotiaiden perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit vastaavan ikäisistä oli vuonna 2019 yhteensä 1842 käyntiä 1000 asukasta kohti. Ajanjaksolla 2017–2020 perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäyntien määrä oli laskenut Pohjanmaalla ja koko maassa, niiden puolestaan kasvaessa Pietarsaassa. Vuoden 2020 jälkeen käyntien määrä on vähentynyt.

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 - 74-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä (ind. 2386)

Alue	Sukupuoli	2022	2023
Koko maa	Yhteensä	1 638	1 609

Pohjanmaa		1 384	1 362
Pietarsaari		1 478	1 528

8.7 Omaishoidon tuki, 75–79-, 80–84-, 65–74- ja 75–84-vuotiaat hoidettavat vuosien 2022–2023 aikana

Omaishoidolla tarkoitetaan ikääntyneen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuki muodostuu hoidettavalle annettavista, hänen tarvitsemistaan palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoidon tuki on 75–79-vuotiaiden vuoden aikana hoidettavien osalta kasvanut Pietarsaassa vuodesta 2022.

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2022	2023	2024
Omaishoidon tuki, 65 - 74-vuotiaat hoidettavat vuoden aikana (ind. 2102)	Koko maa	Yhteensä	7 815	7 224	7 144
	Pohjanmaan hyvinvointialue		281	269	261
	Pietarsaari		39	37	29
Omaishoidon tuki, 75 - 79-vuotiaat hoidettavat vuoden aikana (ind. 2305)	Koko maa		7 365	7 814	8 066
	Pohjanmaan hyvinvointialue		299	291	292
	Pietarsaari		23	31	32
	Koko maa		15 035	15 185	15 682

Omaishoidon tuki, 75 - 84-vuotiaat hoidettavat vuoden aikana (ind. 2103)	Pohjanmaan hyvinvointialue		620	600	594
	Pietarsaari		69	78	68
Omaishoidon tuki, 80 - 84-vuotiaat hoidettavat vuoden aikana (ind. 2306)	Koko maa		7 670	7 371	7 616
	Pohjanmaan hyvinvointialue		321	309	302
	Pietarsaari		46	47	36

Kaupunki edistää ikäihmisten mahdollisuuksia selvittää kotonaan tukipalveluiden, kotihoidon ja omaishoidontuen muodossa. Pietarsaaren vanhushuollon painopistealueena on avohoito, jossa ikääntyneille mahdollistetaan itsenäinen asuminen turvallisessa ympäristössä. Laaja urheilu- ja vapaa-ajantoimintojen tarjonta sekä useat eläkeläisjärjestöt ja -yhdistykset takaavat aktiivisen eläkeläiselämän Pietarsaassa. Pietarsaaren kaupungin vanhusneuvosto valitaan kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Kaupunginhallitus valitsee kaikkien kaupungissa toimivien eläkeläis- ja veteraaniyhdistysten ehdotuksesta 10 jäsentä vanhusneuvostoon. Vanhusneuvosto huomioi ikääntyneiden edut kunnallisessa päätöksenteossa.

9. Pietarsaaren hyvinvointitilanne hyvinvointimittarin (TEAviisari) mukaan

TEAviisari on *Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen* luoma digitaalinen työväline. Tiedot kuvaavat terveydenedistämistä aktiivisuutta eli kaupungin toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi kansallisten kriteerien mukaisesti. Hyvinvointimittari arvioi tätä kolmella eri tasolla: Huono tulos (0–24 pistettä), parannettavaa (25–75 pistettä) ja hyvä tulos (75–100 pistettä).

Hyvinvointimittarilla teaviisari.fi esiteltävät tiedot perustuvat yksittäiseen tiedonkeruuseen, joka kohdistuu vastuussa oleviin kunnan viranhaltijoihin ja kuntien julkisiin tietoihin. Ellei viranhaltija ole raportoinut tietyn alueen tietoja, tulos luokitellaan automaattisesti negatiiviseksi, mikä ilmenee ja on nähtävissä yksittäisten tulosten tulkinnassa. Tämän lisäksi tietoja haetaan saatavilla olevista tilastoista.

Jäljempänä ilmenee, miten hyvin kaupunki hoitaa terveyttä edistävät toiminnot eli kaupungin asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä vuonna 2020 verrattuna koko maahan.

Kaikki sektorit: Pietarsaari 2024 ja koko maa

Lähde:teaviisari.fi

Pisteet	Pietarsaari	Koko maa
Kaikki sektorit	71	70
Kuntajohto	67	83
Perusopetus	69	64
Lukiokoulutus	..	69
Ammatillinen koulutus	..	66
Kuntoilu ja liikunta	69	69
Hyvinvointialueet	..	59
Kulttuuri	90	72

Väestötietoja 2023: Pietarsaari (koko maa)

26,3 (26,6)

Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista (ind. 286)

13,9 (8,2)

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (ind. 3219)

13,6 (13,2)

Nuorisotyöttömät, % 18–24-vuotiaasta työvoimasta (ind. 189)

Hyvinvointimittari osoittaa, että terveyttä edistävää toimintaa voidaan parantaa kaikilla sektoreilla Pietarsaarella vuoden 2023 perusteella. Kuntajohtamisessa ja perusopetuksessa on tapahtunut valtakunnallisen keskitason pientä ylitystä. Vuonna 2024 liikunnalla ja urheilulla on samat tunnusluvut kuin valtakunnan keskitasolla. Kaupungin kulttuuripalvelut ovat ylittäneet valtakunnan keskitason reilusti.

Väestötiedot 2023: Pietarsaari (koko maa)

85,3 (77,6)

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)
(ind. 3731)

50,0 (47,2)

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (ind.
3732)

51,5 (57,1)

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden
opiskelijoista (ind. 3734)

10. Kaupungin ennaltaehkäisevän hyvinvoinnin edistämistyö

Hyvinvoinnin kokemus koostuu asioista, jotka itse kukin kokee tärkeiksi. Näitä ovat terveys, asuminen, toimeentulo, mielekkäät harrastukset, sosiaaliset suhteet, osallisuus ja elinympäristö. Kunnan keskeisimpiä tehtäviä on kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Toimialat vastaavat yhdessä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, mikä ilmenee myös kaupungin strategioista.

10.1 Perusopetus

Yksi perusteellisimmista muutoksista oli oppivelvollisuuden laajentaminen, joka tuli voimaan 1.8.2021. Uudistuksen myötä kaikkien nuorten on hakeuduttava peruskoulun jälkeen toisen asteen koulutukseen. Koulutus on maksuton 20 ikävuoteen asti. Opiskelijahuollon resursseja on vahvistettu, jotta varmistetaan, että kaikki oppilaat saavat tarvitsemansa tuen. Uudistuksen yhteydessä koulukuraattorit, kouluterveydenhoitajat ja koulupsykologit siirrettiin uuteen Pohjanmaan hyvinvointialueeseen.

Varhaiskasvatuksessa on toteutettu taloudellisia uudistuksia perheiden tilanteen helpottamiseksi entisestään. Päivähoitomaksujen tuloja korotettiin 1.8.2021, jolloin kustannukset laskivat monien perheiden osalta. Asiakasmaksuja laskettiin entisestään 1.3.2023, kun tuloja korotettiin 33 prosenttia. Lisäksi koronatukea on käytetty varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen ylimääräisiin resursseihin.

Kaupungin kolmivuotinen Oxhamnin koulun peruskorjaus- ja laajentamishanke on toteutettu, ja uusi Oxhamnin koulu valmistui syyskuksi 2023. Näin kaikki oppilaat saivat muuttaa jälleen saman katon alle. Samalla Pietarsaaren läntisten osien oppilaiden uuden koulun suunnittelu on edennyt. Uusi koulu on suunnittelu- ja rakennusvaiheessa nimetty Västra skolaniksi, ja

se rakennetaan vanhan Bonäsin koulun tontille. Rakennustyö on suunniteltu aloitettavaksi keväällä 2025 ja koulun arvioidaan valmistuvan kesäkuussa 2026, jolloin se voidaan ottaa käyttöön saman vuoden elokuussa.

Koulupoissaolon ehkäisemiseksi ja oppilaiden koulunkäynnin vahvistamiseksi on tehty useita toimenpiteitä. Koulupoissaolon vähentämiseksi on toteutettu erityinen hanke: Wilmarobotti on kehitetty ilmoittamaan automaattisesti huoltajille ja koulun henkilöstölle, jos oppilaalla on ollut toistuvasti poissaoloa. Lisäksi on käytetty hankemäärärahaa oppimisen ja inklusion tukemiseen, mikä on tuonut lisäresursseja tuen tarpeessa oleville oppilaille. Myös opinto-ohjausta on vahvistettu erityisellä hankkeella.

Tärkeä osa viime vuosien hyvinvointityötä on ollut maahanmuuttajaoppilaiden kotouttaminen. Merkittäviä panostuksia on tehty tähän työhön. Valmistavan opetuksen tarve on kasvanut jakson aikana, erityisesti ukrainalaisten oppilaiden parissa. Useita uusia ryhmiä on käynnistetty tätä varten kouluissa. Maahanmuuttajaoppilaille on voitu tarjota nopeasti koulupaikka ja mahdollisuus valita opetuskieli, suomi tai ruotsi. Kielten välinen jakautuminen on muodostunut melko tasaiseksi, mikä on vahvistanut kotoutumista ja antanut oppilaille paremmat mahdollisuudet kehittää kielitaitoaan. Kotikieliopetusta tarjotaan edelleen useilla kielillä oppilaiden kielen kehityksen ja kotoutumisen tueksi.

Terveys ja turvallisuus ovat olleet etusijalla, erityisesti koulussa. Aamu- ja iltapäivätoimintaa on järjestetty luomaan lapsille turvallinen ympäristö sekä ennen koulupäivää että sen jälkeen. Covid-19 vaikuttaa kuitenkin edelleen kouluihin korkeana sairauspoissaolon ja sijaisten puutteen muodossa, mikä on tuonut haasteita opetukselle.

Koululaisten hyvinvointi on pyritty varmistamaan myös kesälomalla. Tämän johdosta Oxhamnin koululla tarjoiltiin kesälounaita perusopetuksen oppilaille kesäkuussa 2024. Aloitetta arvostettiin ja tarjoilua jatketaan kesäkuussa 2025.

Myös vapaa-ajan toiminnot ja kestävyys ovat olleet tärkeitä. Harrastustoiminnan Suomen malli on toteutettu lasten ja nuorten aktivoimiseksi vapaa-ajalla. Kaupunki on lisäksi panostanut ilmasto- ja kestävyyshankkeisiin, muun muassa hankkeilla "Gröna färden" ja "Gröna stigen", jotka ovat Opetushallituksen rahoittamia. Hankkeiden päätteeksi järjestettiin kestävyysfestivaali noin 700 opettajalle, mikä osoittaa pitkän tähtäimen sitoutumista kestävyysasioihin.

10.2 Varhaiskasvatus

Kaupunkimme varhaiskasvatus on työskennellyt aktiivisesti lasten ja perheiden hyvinvoinnin parantamiseksi ennalta ehkäisevien panostusten ja varhaisen tuen avulla jaksolla 2022–2024. Tavoitteena on ollut luoda yhdenvertainen ja tasa-arvoinen varhaiskasvatus koko kaupunkiin, jotta kaikille lapsille, kaupunginosasta riippumatta, tarjotaan korkealaatuista pedagogista toimintaa. Muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän hankemäärärahan ansiosta olemme pystyneet toteuttamaan nämä panostukset.

Varhaiskasvatuksessa on tapahtunut muutoksia sekä henkilöstön osaamiseen että hallinnollisiin prosesseihin liittyen. Varhaiskasvatuksen laadun parantamiseksi henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia on muutettu ja koulutustasoa nostetaan asteittain vuoteen 2030

mennessä. Samalla hallintoa on nykyaikaistettu ottamalla käyttöön kansallinen tulorekisteri ja digitaaliset hakuprosessit suomi.fi-palvelun kautta. Myös uudistettu varhaiskasvatussuunnitelma on toteutettu, jossa arviointi on nyt luonteva osa päivittäistä toimintaa. Muun muassa seuraavat toimenpiteet on tehty:

- Ennaltaehkäisevän työn vahvistaminen kehittämällä yhteistyömuotoja varhaiskasvatuksen, perhekeskuksen ja neuvolan välillä. Henkilöstön ja huoltajien välisen yhteistyön lisääminen on mahdollistanut lasten tarpeiden varhaisen tunnistamisen ja nopeamman toiminnan tukea tarvittaessa.
- Toteutettu alueellista varhaiskasvatussuunnitelmaa ajantasaisella, valtakunnallisiin linjauksiin perustuvalla paikallisella suunnitelmalla, jolla varmistetaan yhtenäinen ja laadukas pedagoginen toiminta kaikissa yksiköissä.
- Varhaisen tuen saatavuutta on tehostettu varhaiskasvatuksen tukijärjestelmän muutoksilla uudistetun varhaiskasvatuslain mukaisesti. Varhaiskasvatuksen erityisopettajat ovat tarjonneet konsultaatiota ja ohjausta henkilökunnalle, mikä on edistänyt lasten kehitystä ja oppimista sekä vahvistanut henkilöstön pedagogista osaamista.
- Henkilöstön hyvinvointiin on panostettu varhaiskasvatuksen työympäristöä parantamalla. Toimenpiteet ovat sisältäneet työnkiertoa, ohjausta ja täydennyskoulutusta, mikä on osaltaan vähentänyt lyhytaikaista poissaoloa ja vaikuttanut myönteisesti työniloon.
- Toteutettu kohdistettuja panostuksia lasten kielenkehityksen tukemiseen, erityisesti monikielisille lapsille. Kielitukea ja monipuolisia pedagogisia keinoja on käytetty helpottamaan lasten osallisuutta ja viihtyisyyttä varhaiskasvatuksessa.
- Kehitetty varhaiskasvatuksen digitaalista tukea ottamalla käyttöön digitaalisia työkaluja dokumentointiin ja pedagogiseen suunnitteluun, mikä on tehostanut työtä ja helpottanut henkilöstön ja huoltajien välistä viestintää.

Turva ja turvallisuus

Turvataksemme turvallisen ja korkealaatuisen varhaiskasvatuksen, olemme jaksolla 2022–2024 keskittyneet seuraaviin asioihin:

- Sopivat ryhmäkoot ja resurssien jakaminen lapsimäärän ja tarpeiden jatkuvan seurannan kautta. Kun ryhmäkokoja ei ole pystytty säätämään, on opetus- ja kulttuuriministeriön hankemäärärahan ansiosta voitu palkata ylimääräistä henkilöstöä.
- Opetusympäristöjen kehittäminen luomalla innostavia ja turvallisia oppimisympäristöjä sekä ulkona että sisätiloissa. Erityisesti on keskitytty lasten hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin leikki- ja oppimisympäristöihin. Nämä toimet on toteutettu vuonna 2023 käyttöön otetun kansallisen arviointivälineen Valssin tuella.

Sopeutuksia on tehty lasten tarpeiden mukaan, tuloksena osallistavat ympäristöt, joissa kaikki lapset voivat osallistua omilla ehdoillaan.

- Parannetut turvallisuuskäytännöt säännöllisillä riskienarvioinneilla, palo- ja evakuoitiharjoituksilla sekä toimintasuunnitelmien päivittäminen kriisitilanteita varten. Työsuojeluparien käyttöönotto varhaiskasvatusyksiköissä on myös tuottanut myönteisiä tuloksia tietoisuuden lisäämisen ja turvallisuuskulttuurin vahvistamisen kautta.
- Turvallisuusosaamisen lisääminen koko henkilöstölle ensiapuun, konfliktinhallintaan ja lastensuojeluun liittyvillä koulutuksilla. Tämä on varmistanut, että henkilöstöllä on oikeaa osaamista erilaisten tilanteiden käsittelemiseen ja turvallisen ympäristön luomiseen lapsille.

10.3 Taiteen perusopetus ja vapaa sivistystyö

Wava-opistossa lapset, nuoret ja aikuiset opiskelevat tavoitteellisesti musiikkia, kuvataidetta, tanssia ja teatteria opetussuunnitelman mukaisesti. Uudet opetussuunnitelmat otettiin käyttöön syksyllä 2018. Lasten ja nuorten kuvataidekoulu Balatako muutti uusiin, tarkoituksenmukaisiin tiloihin Campus Allegrossa. Pietarsaaren kaupungin strategia 2017–2025 rakentuu seuraaville painopistealueille ja kuvaileville tavoitteille, jotka luonnehtivat Pietarsaaren kehittymistä: 1) Kasvu, 2) Asukas keskipisteessä kaikessa kaupungin toiminnassa, 3) Talous tasapainossa ja 4) Hyvinvointi ja turvallisuus. Wava-opiston mottona on *”Wava – ainutlaatuisia yhdessä”* ja opiston strategiassa vuodelta 2022 keskitytään kehittämään yksikön toimintakulttuuria ja luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta kaikille toimintaan osallistuville. Wava-opisto tuo lapsille ja nuorille hyvinvointia ja turvallisuutta, joilla tuetaan osallistumista ja ennaltaehkäistään syrjäytymistä.

Wava-opisto, Jakobstads svenska arbetarinstitut ja Pietarsaaren suomenkielinen työväenopisto yhdistyivät vuonna 2024. Hallintopuoli on panostanut vuoden aikana yhteisten rutiinien luomiseen yhdessä uuden opiston muiden toimijoiden kanssa sekä huolehtinut Wava-opiston päivittäisen toiminnan sujumisesta mahdollisimman joustavasti. Kaupungin kulttuuri- ja vapaa-aikatoimijat ovat työskennelleet strategisesti vuoden aikana ennalta ehkäisevän hyvinvoinnin edistämistyön ja markkinoinnin painopistealueiden parissa.

Wava-opiston toiminta ei rajoitu vain nykyisiin oppilaisiimme. Wavan toiminta ja palvelut saavuttavat seutumme asukkaat yleisötilaisuuksissa ja esimerkiksi kouluihin ja vanhainkoteihin tehtävillä vierailuilla. Erilaisten yhteistyömuotojen kautta, esimerkiksi Dateron ja DUV rf:n kanssa Wavalla on mahdollisuus järjestää opetusta erityistarpeisille lapsille ja nuorille. Opiston Digilo-opetus on erinomainen esimerkki tästä. Wava-opisto on laatinut toimintasuunnitelman erityistarpeisten lasten ja nuorten ryhmätoimintaa varten. Uusi opetussuunnitelma mahdollistaa lisäksi yksilölliset opetussuunnitelmat. Opisto on SKAPA Pietarsaaren seudun päämies, hankeaika on 2023–2025. SKAPA-hanke työskentelee sen eteen, että yhä useampi lapsi ja nuori saa mahdollisuuden osallistua taiteen opetukseen omalla kielellään, omilla ehdoillaan, kotipaikkakunnallaan ja kohtuullisin kustannuksin.

Pietarsaaren suomen- ja ruotsinkieliset työväenopistot tarjoavat runsaan valikoiman kursseja, luentoja ja tapahtumia, joiden myötä kaupungin asukkaat saavat uusia taitoja ja kokemuksia. Koko työväenopisto- ja luentotoiminta edistää hyvinvointia, elämän tarkoituksen löytämistä, taitojen kehittämistä, uuden oppimista, inspiraation löytämistä sekä parempaa terveyttä ja hyvinvointia.

Erilaisille asiakasryhmille tehdään erityispanostuksia, esimerkiksi senioreille, eläkeläisille, lapsille, nuorille, maahanmuuttajille, vammaisille, sydänpotilaille, Alzheimerin tautia sairastaville, henkilöille, jotka ovat menettäneet puhekykynsä infarktin seurauksena, selkäongelmista kärsiville ym. Näille asiakasryhmille tarjotaan ainutlaatuisia ja mielekkäitä kursseja.

Työväenopistojen taiteen sisältävä toiminta (kuvataide, musiikki, tanssi ym.) pyrkii kehittämään osallistujien kiinnostusta ja makua sekä tuomaan heille elämyksiä. Opistot pyrkivät kohottamaan osallistujien osaamistasoa erilaisissa taitoaineissa (kielet, luonnontiede, yhteiskuntatiede ym.). Kuntoliikunnassa painopistealueena on osallistujien terveyden edistäminen ja sen säilyttäminen.

Valitettavasti kaikki kurssipaikat eivät sovi pyörätuolilla liikkuville, eivätkä kaikki muista vaikeuksista kärsivät pääse osallistumaan kaikille kursseille.

Wavan toiminta on avoin kaikille ja oppilaat otetaan ilmoittautumisjärjestyksessä. Osa Wavan opetuksesta on ulkoistettu naapurikuntiin Luotoon, Pedersöreeseen ja Uuteenkaarlepyyhyn, mikä lisää entisestään kaikkien osallistumismahdollisuuksia. Vaikka toiminta on suunnattu ensisijaisesti Pietarsaaren seudun lapsille ja nuorille, myös esimerkiksi Kruunupyyn ja Vöyrin kanssa tehtyjen yhteistyösopimusten kautta opiston toimintaan voi osallistua oppilaita muilta paikkakunnilta. Aikuisilla on mahdollisuus osallistua Wavan toimintaan avoimen osaston kautta, joka tarjoaa muun muassa tanssin, kuorolaulun ja jazzstudion opetusta. Taloudellisesti vaikeassa asemassa oleville perheille suhteellisen korkeat lukukausimaksut ovat haastavat erityisesti musiikinopetuksessa. Kaikki ovat osallisia toiminnassa ja saavat äänensä kuuluville. Opistolla on oma tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, jonka tavoitteena on huolehtia, että sekä oppilaat että henkilöstö kokevat, että heidät kohdataan samoilla ehdoilla ja edellytyksillä.

Wava-opisto tarjoaa taiteen perusopetusta Pietarsaaren seudulla. Opisto tarjoaa opetusta viidessä eri taideaineessa: musiikin, kuvataiteen, tanssin, teatterin ja sanataiteen opetusta. Taideopetus vahvistaa lasten ja nuorten oppimiskykyä, ryhmässä toimimisen taitoja, kehittää luovuutta ja omien vahvuuksien löytämistä. Taideopetuksen ja kulttuurielämysten saatavuus on mitä suurimmassa määrin ratkaisevaa yksilön ja yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta. Tässä Wava-opisto on erittäin keskeisessä asemassa alueellisessa näkökulmassa. Opisto peräänkuuluttaa kuitenkin useampia mahdollisuuksia tuoda esiin taiteen merkitys hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Potentiaalia ja osaamista voisi mielellään hyödyntää entistä aktiivisemmin hyvinvointityössä.

10.4 Kirjastotoiminta

Pietarsaaren kaupungin strategia vuosille 2025–2030 korostaa kestävästä kasvusta, asukaskeskeisyyttä, investointeja tulevaisuuteen sekä asukkaiden hyvinvointia ja

turvallisuutta. Nämä strategiset tavoitteet heijastuvat kirjaston toiminnassa, tarjoten kaikille avoimen kohtaamispaikan ja kulttuurikeskuksen. Kirjastossa on vaihteleva tarjonta kirjoja, musiikkia, elokuvia, e-kirjoja, sanoma- ja aikakauslehtiä ja muuta mediaa sekä tilat oppimiseen, työskentelyyn, vapaa-aikaan ja ihmisten välisiin kohtaamisiin. Lasten ja nuorten lukutaitoa tukemalla sekä tarjoamalla digitaaliset resurssit, kirjasto edistää asukkaiden hyvinvointia sekä turvallista ja viihtyisää ympäristöä.

Pietarsaaren kaupunginkirjaston avoimuus ja saavutettavuus tekevät kirjastosta erinomaisen kohtaamispaikan kaikille ikäryhmille. Kirjaston ympäristö kutsuu maahanmuuttajat kohtaamaan asukkaiden enemmistön edustajia, tukee kielen oppimista ja oman äidinkielen ylläpitämistä omankielisen kirjallisuuden avulla sekä tarjoaa tukea tietoyhteiskuntaan liittyen. Monikulttuurista kirjastotyötä tehdään myös Fredrika-kirjastojen hankeyhteistyönä.

Kaupunginkirjasto järjestää innovatiivisia lukemista edistäviä hankkeita yhteistyössä koulujen ja päiväkotien kanssa. Opetuksen ja varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmat tukevat tehtävää. Koulutusyksikköjen (koulut) kirjapaketit sisälsivät vuonna 2018 yhteensä 11 003 lainattua kirjaa ja varhaiskasvatusyksiköihin (päiväkoteihin) toimitettiin 767 lainakirjaa.

Kirjasto on keskeinen kohtaamispaikka, joka heijastaa yhteiskunnan pyrkimyksiä osallisuuteen ja tiedon ja kulttuurin yhdenvertaiseen saatavuuteen. Kirjasto toimii paikkana, jossa koko yhteiskunta voi kohdata, kehittyä ja olla osallinen, taustasta tai elämäntilanteesta riippumatta.

- **Saatavilla olevat palvelut:** Kirjasto tarjoaa laajan valikoiman kirjoja, digitaalisia resursseja ja tapahtumia, jotka on sopeutettu erilaisiin tarpeisiin ja mielenkiinnon kohteisiin.
- **Sopeutetut palvelut:** Tarjoamalla esimerkiksi äänikirjoja, selkokielistä kirjallisuutta ja digitaalista ohjaamista kirjasto varmistaa, että myös vammaiset henkilöt tai kielimuurin takana olevat saavat tietoa käsiinsä.
- **Kohderyhmille suunnatut panostukset:**
 - **Nuorille** tarjotaan lukemista edistävää toimintaa, kirjavinkkausta, ohjausta tiedonhakuun ym.
 - **Ikääntyneille** tarjotaan esimerkiksi digitukea digitaalisen osallisuuden lisäämiseksi.
 - **Maahanmuuttajataustaisille** kirjasto voi tarjota esimerkiksi kirjallisuutta eri kielillä ja ohjausta tiedonhaussa.
- **Digitalinen osallistaminen:** Kirjasto huolehtii siitä, että kaikille asukkaille mahdollistetaan digitaaliseen yhteiskuntaan osallistuminen digitaalisten resurssien kautta sekä tarjoamalla ohjausta digitaalisessa tekniikassa.

Kansallisia periaatteita voidaan noudattaa kirjastossa erilaisilla osallisuutta, hyvinvointia ja hyvää arjen ympäristöä tukevilla toimenpiteillä.

- **Kaikille mahdollisuus osallisuuteen:** Kirjasto toimii avoimena kohtaamispaikkana, jossa kaikilla asukkailla taustaan tai elämäntilanteeseen katsomatta on saatavilla

tietoa, kulttuuria ja yhteiskuntaan osallistumista. Kirjasto edistää osallisuuden lisäämistä tarjoamalla esimerkiksi lukemista edistävää toimintaa ja digitaalisia palveluita.

- **Hyvät arkiympäristöt:** Kirjaston tavoitteena on olla turvallinen ja innostava paikka opiskeluun, työskentelyyn, vapaa-aikaan ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Kirjasto tarjoaa rauhalliset lukemisympäristöt, nykyaikaiset digitaaliset palvelut ja tilat yhteisiin toimintoihin, jotka luovat viihtyisän ja osallistavan arjen ympäristön.
- **Hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta ja palvelut:** Kirjaston valikoimaan kuuluvat kirjallisuus, digitaaliset resurssit, luennot ja kulttuuritapahtumat tukevat sekä älyllistä että sosiaalista hyvinvointia. Lapsille, nuorille, ikääntyneille ja maahanmuuttajataustaisille henkilöille suunnatut palvelut vahvistavat sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja edistävät elinikäistä oppimista.

10.5 Yleinen kulttuuritoiminta

Pietarsaaren kaupunki edistää kulttuurista hyvinvointia laajan ja dynaamisen kulttuuritoiminnan kautta kuntien kulttuuritoiminnasta säädetyn lain puitteissa. Runsas ja monipuolinen kulttuuritarjonta edesauttaa kunnan asukkaiden hyvinvointia sekä tekee samalla kaupungista vetovoimaisen. Työ on erilaisten aloitteiden ja tapahtumien yhdistelmä ja se tavoittaa sekä nuoret että ikääntyneet asukkaat.

Runeberginviikolla vuosina 2022–2024 koululaiset saivat tavata kirjailijoita, mikä kannustaa lukuintoa ja vaikuttaa lisäksi nuorten taide-elämyksiin. Pietarsaaressa ja Kruunupyssä valittiin ensimmäiset kunnalliset kuvataiteilijat vuonna 2022, tavoitteena oli osallistaa kuntalaiset luomaan ja kokemaan taidetta. Kaikukortti-hanke ja Kulttuurikaveritoiminnot vahvistavat yhteenkuuluvuutta, esimerkiksi Community art work -hanke ”Marbles 2023” Palokunnantalolla. Hanke johti ainutlaatuisen taide-elämykseen kunnallisen kuvataiteilijan johdolla. Yhdessä pietarsaarelaisten nuorten kanssa tehtiin 39 taideteosta, jotka ovat sekä yksilöllisesti omaleimaisia että kytkeytyvät yhteen taiteellisessa visiossaan.

Kaupungin maksuttomat tapahtumat mahdollistavat kaikkien asukkaiden osallistumisen kulttuuriin. Lisäksi julkiset taidehankkeet vahvistavat kaupungin kulttuuriperinnettä ja avaavat uusia ovia taiteelliselle ilmaisulle. Kulttuuri kuuluu kaikille. Kaikilla ei kuitenkaan ole varaa ostaa lippuja museoihin, teattereihin tai konsertteihin. Kaupungissa on otettu käyttöön tähän kehitetty ratkaisu, Kaikukortti. Yhdessä nämä panostukset muodostavat kulttuurisen hyvinvoinnin elävän mosaiikin Pietarsaaressa.

Pietarsaari oli yksi neljästä kaupungista, jotka saivat ainutlaatuisen Itämeren seudun maiden kulttuurihelmen tunnustuksen (Baltic Sea Region Cultural Pearl) vuonna 2024. Osana hakuprosessia kaupungit laativat kulttuurisen ja sosiaalisen resilienssin toimintasuunnitelmia, joiden avulla niiden yhteisöistä tehdään kestävämpiä kulttuurin ja luovuuden avulla.

10.6 Nuorisotoiminta

Nuorisotyö tarjoaa laajan valikoiman korkealaatuisia palveluita kaupungin nuorille. Nuorisotyö sopeutuu nuorten erilaisiin ja muuttuviin tilanteihin muovaamalla toimintaa tarvittaessa.

Pietarsaaren nuorisotoimi on kaksikielinen kaupungin organisaatio, joka ylläpitää toimivaa nuorisotilaa ja luo edellytyksiä nuorisotoiminnan järjestämiseen. Nuorisotoimi järjestää toimintaa myös kouluissa. Kaikessa toiminnassa korostuvat yhteistyö, tasavertaisuus, turvallisuus, kasvatuksellisuus, kansainvälisyys ja päihteettömyys. Lisäämällä nuorten osallisuutta parannetaan nuorten vaikutusmahdollisuuksia. Tämän edistämiseksi on järjestetty keskustelutilaisuuksia ja nuoret ovat osallistuneet maakunnan nuorisovaltuuston suunnitteluun. Nuorisovaltuuston edustajat osallistuvat kokouksiin ja työryhmiin, ja voivat näin ollen vaikuttaa jossakin määrin päätöksiin.

Useilla eri toimialoilla toteutetaan nuorisopalveluja erilaisissa ympäristöissä: nuorisotalotyötä, mobiilia nuorisotyötä, koulunuorisotyötä, Ohjaamo-toimintaa, nuorisotyöpajaa, Suomen mallin kerhoja ja nuorison osallistumista. Kaupungin puitteissa toimii lasten parlamentti ja nuorisovaltuusto, joiden kautta nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa. Nuorisovaltuusto tekee myös tutkimuksia kaupungin nuorten parissa.

Nuorisotoimintaa harjoitetaan toiminnallisissa ympäristöissä ja mobiili nuorisotoiminta tavoittaa myös nuoret, jotka eivät käy nuorisotalolla. Kaikki nuorisotoiminnan järjestämät tapahtumat, aktiviteetit ja kerhot edistävät nuorten hyvinvointia.

10.7 Liikunta- ja urheilutoiminta

Hyvinvointi ja turvallisuus (kaupungin strategiasta) ovat vaikuttaneet liikuntatoimen panostuksiin/investointeihin, joissa on pidetty ensisijaisena matalan kynnyksen liikuntaa esimerkiksi kuntoportaiden, vaellusreittien ja ulkokuntosalien muodossa. Tavoitteena on taata kuntalaisten mahdollisuudet päivittäiseen liikuntaan ja kuntoiluun turvallisessa ja kaksikielisessä ympäristössä. Uimahallin toimintaan on järjestetty tarpeelliset resurssit, urheilupaikkojen hoitamiseen on panostettu ja kuntoilutoimintaa on järjestetty.

Eri puolilla kaupunkia sijaitsevia liikuntapaikkoja on ylläpidetty, muun muassa hiihtolatuja, kaukaloita ja jalkapallokenttiä. Voimaa vanhuuteen -hankkeen tavoitteena olivat nimenomaan kohdistetut panostukset kaupungin ikääntyneen väestön matalan kynnyksen liikuntaa helpottamaan, muun muassa yli 75-vuotiaat pietarsaarelaiset uivat ilmaiseksi uimahallissa tiettyinä aikoina. Heikentyneellä toimintakyvyllä tarkoitetaan esimerkiksi liikkumiskyvyn ongelmia, alkavia muistisairauksia tai lievää masennusta, jotka voivat johtaa liikkumisen rajoittumiseen ja avun tarpeen lisääntymiseen. Terveysliikunta on osoitettu tehokkaaksi ja edulliseksi tavaksi edistää iäkkäiden ihmisten hyvinvointia laaja-alaisesti.

Uimahallilla on myös muita kohdistettuja toimenpiteitä, kuten erityisuiinakortti sairauksista kärsivien henkilöiden uimisen helpottamiseksi. Lisäksi järjestetään erityisiä liikuntaryhmiä liikuntaesteisille ja muille toimintarajoitteisille henkilöille.

Sekä omaa kuntoilutoimintaa että yhdistysten kautta osallistuvien liikuntatoimintaa varten ylläpidettävät laitteet ja laitokset kytkeytyvät vahvasti hyvinvointiin. Yleistä hyvinvointia edistävissä investoinneissa tai liikuntapanostuksissa ei kuitenkaan ole järjestelmällisyyttä. Kaupungin johdolta puuttuu tämän lisäksi järjestelmällisyys ja toimivalta kaupungin hyvinvointityön koordinoimiseen.

10.8 Tekniset palvelut

Kaupungin strategian mukaisesti panostetaan ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin hyvinvoinnin edistämiseksi sekä turvallisten ja viihtyisien asuinalueiden luomiseksi. Käytännössä tämä toteutetaan suunnittelemalla ja rakentamalla sekä yleisten alueiden ylläpidon hoitamisella.

Kaupunkisuunnittelu toteutetaan kaavoitus- ja kunnallisteknisen osaston välisenä yhteistyönä. Tähän sisältyy maankäytön suunnittelu, fyysisen ympäristön suunnittelu sekä liikennejärjestelyt. Katukuvan ja suojeltujen rakennusten vaalimiseen osallistuvat myös rakennusvalvontatoimisto ja kaupungin museo. Suurempia hankkeita ovat olleet muun muassa uuden yleiskaavan laatiminen, monet asemakaavanmuutokset sekä katusuunnitelmat.

Koko keskusta-alueen kaupunkirakentamisen suunnitelman tavoitteena on yhdistää sujuvalla tavalla liikenne ja ympäristö hyvän kaupunkiympäristön vaalimiseksi.

Viime vuosina on laadittu ja toteutettu mittavia investointeja ja suunnitelmia, joilla edistetään liikkumista kestäväällä tavalla. Suurin rakennushanke oli Pietarinpuistikon katualueen uudelleenjärjestely jalankulku- ja pyöräliikenteen edistämiseksi. Tämän muutoksen ansiosta katu ympäristö ja liikenneturvallisuus paranivat merkittävästi. Näiden hankkeiden pitkän tähtäimen tavoitteena ovat pyöräilyn edistäminen ja näin ollen myös asukkaiden terveyden edistäminen. Teknisen lautakunnan kautta investoinnit on suunnattu yhä useammin leikkipuistoihin ja liikuntapaikkoihin.

Kaupungin kunnossapito- ja puhtaanapitopalvelut on ulkoistettu Alerte Ab Oy:lle. Kaupungin osalta tilaajana toimii kunnallistekninen osasto. Säästötoimenpiteiden vuoksi kunnossapitoa on vähennetty jonkin verran, mikä tällä hetkellä näkyy teiden päällysteen kunnossa. Toivon mukaan tämä on väliaikaista. Toisaalta katuvalaistuksen saneeraus on jo tuonut säästöjä, tuloksena on katualueiden parempi valaistus. Tämä lisää turvallisuutta ja parantaa ennen kaikkea ikääntyneen väestön liikkumismahdollisuuksia.

Vippari on Pietarsaaren kaupungin tarjoama kutsuliikennepalvelu, joka on ollut toiminnassa jo 25 vuotta. Se toimii arkisin klo 7.30–16.30, ja tarjoaa ovelta ovelle -kuljetuksia. Palvelu on suunniteltu erityisesti helpottamaan liikkumista niille, joilla on rajoitteita tai jotka eivät käytä omaa autoa. Matkan voi varata sovelluksella tai puhelimitse. Vuonna 2024 tammi–elokuussa tehtiin 11 263 matkaa, joista suurin osa varattiin puhelimitse. Bussit ovat esteettömiä, matalalattiaisia ja niissä on tilaa mm. pyörätuoleille, rollaattoreille ja lastenvaunuille. Kuljettaja avustaa tarvittaessa.

Vippari on avoin kaikille kaupunkilaisille, mutta erityisesti sitä käyttävät:

- Ikäihmiset, joilla on vaikeuksia liikkua omin voimin.
- Asukkaat eri kaupunginosista, erityisesti keskustasta, itäisestä ja läntisestä osasta, jotka matkustavat esim. terveyskeskukseen tai sairaalaan.
- Päivätoiminnan asiakkaat, vaikka heidän kuljetuksensa vaativat joskus erillisjärjestelyjä, koska Vippari ei sovellu jatkuvaan ennakkovaraamiseen päivätoiminnan tarpeisiin.
- Koko kaupunki, sillä palvelu korvaa perinteisen reittiliikenteen ja on erityisen tärkeä talvella, kun jalankulku ja pyöräily voivat olla riskialttiita.

Vipparin käyttöä on pyritty lisäämään mm. laajentamalla liikennöintialuetta ja lisäämällä ajotunteja. Kaupunki on tehnyt yhteistyötä ELY-keskuksen ja Ingves & Svanbäck -yhtiön kanssa sopimusmuutoksista ja lisäliikenteestä. Kesäksi hankittiin lisäkapasiteettia, jolla mahdollistettiin vanhusten osallistuminen päivätoimintaan (Heinätorikeskus - HötorgCentret). Lisäksi on tehty Vippari-kysely, jossa selvitettiin asukkaiden tyytyväisyyttä, käyttöaikoja ja esteitä käytölle. Kyselyn mukaan monet toivoivat laajempia liikennöintiaikoja, kuten iltaisin ja viikonloppuisin.

10.9 Ympäristönsuojelu

Kaupunki edistää ympäristönsuojelua kestäväällä tavalla, jonka tavoitteena on terveellisen, viihtyisän ja virikkeitä antavan elinympäristön ylläpitäminen kaupunkilaisille.

Kaupunginhallitus vastaa ympäristönsuojelun yleistä johtamisesta ja kaupunginhallinnon eri toimialoille on jaettu tiettyjä erityistehtäviä.

Kaupungin ympäristönsuojelusta on olemassa helposti saatavilla olevaa tärkeää tietoa, jota levitetään aktiivisesti. Verkossa on saatavilla tietoa esimerkiksi ilmanlaadun ja uimarantojen uimaveden mittauksista. Asukkaille on tiedotettu raja-arvojen ylittymisistä myös lehdistön kautta. Ympäristönsuojelu on viimeisten neljän vuoden ajan torjunut haitallisia vieraskasvilajeja kaupungissa ja Pietarsaaren seudulla. Torjunta toteutetaan ensisijaisilla alueilla kesätyöntekijöiden avulla. Sen lisäksi työhön otetaan mukaan yhdistyksiä (12 kpl vuonna 2025 Pietarsaareissa), jotka järjestävät soolotalkooalueita, joissa kuntalaiset voivat itse torjua kasveja. Valtaosa ympäristönsuojelutoimiston työstä kattaa lakisääteiset lupa-asiat, valvontatehtävät ja ympäristön tilaan liittyvät valvontatehtävät.

10.10 Työllisyyspalvelut

Työllisyys- ja elinkeinopalvelut siirrettiin kunnille 1.1.2025 ja valtiolliset työ- ja elinkeinotoimistot (TE-toimistot) lakkautettiin. Työllisyyspalveluista tuli osa jokaisen kunnan peruspalveluja, samaan tapaan kuin esimerkiksi sivistyspalvelut ja yhdyskuntarakentamiseen liittyvät palvelut.

Pietarsaaren seudun työllisyyspalvelut tuottavat palveluita Kruunupyyn, Luodon, Pedersören ja Pietarsaaren asukkaille ja yrityksille. Työllisyyspalvelujen avulla henkilöasiakkaat saavat neuvontaa ja ohjausta työnhakuun sekä osaamisen kehittämiseen. Työllisyyspalvelut tukee myös yrityksiä työllistämässä Pietarsaaren seudulla.

Tukea arjessa alkoi Pietarsaaren kaupungin puitteissa vuonna 2019 pitkäaikaistyöttömille suunnattuna toimintana. Tarkoituksena oli ja on edelleen, että toiminta on ensikontakti työelämään pitkään jatkuneen työttömyyden jälkeen. Toimintaa voidaan kuvailla ystävätoiminnaksi, joka ei sisällä hoito- tai hoivatehtäviä. Kaupunki on ennen kuntouttavan työtoiminnan siirtoa hyvinvointialueelle vastaanottanut kuntouttavan toiminnan asiakkaita. Sen jälkeen kaupungilla on ollut pitkäaikaistyöttömiä, joille on myönnetty työkokeilua, opiskelijoita, palkkatuella työskenteleviä ja viime vuonna (2024-) määräaikaista työsuhteita pitkäaikaistyöttömille.

Vierailuja tehdään ikääntyneiden kotona asuvien luona, asiakkaita on 35–40. Ohjaaja koordinoi ja ohjaa pitkäaikaistyöttömiä, mutta vierailee myös ikääntyneiden luona. Tarkoituksena on, että toiminta tukee työttömien pääsyä työelämään ja tukee samalla kotona asuvia ikäihmisiä. Vierailuja tehdään ikäihmisten luona, joilla ei ole säännöllistä kotihoitoa. Toiminta on maksutonta. Sään salliessa käydään kävelyllä, asioidaan yhdessä apteekissa tai kaupassa, käynnistetään pesukone tai ripustetaan pyykkiä eli tehdään pieniä, kevyitä kotitöitä. Monilta puuttuvat omaiset, jolloin joku voi myös tarvita käytännön apua terveyskeskus- tai lääkärikäynneillä. Vierailut ikäihmisten luona ovat pituudeltaan yleensä 45 minuuttia.

Kiinteistöyhtiö Ebban ”eläkeläistaloissa”, Jaakon lähteessä ja Ahlströminkadulla, järjestetään myös ryhmätapaamisia. Tällöin ohjelmaan voi sisältyä vieraita, jotka kertovat jostakin toiminnasta, pelataan bingoa, käydään kävelyllä, harrastetaan tuolijumppaa, kirjastokäyntejä, yhteislaulua, toteutetaan siivouspäivä lähiympäristössä keväisin jne. Toiminta on ollut käynnissä noin kahden vuoden ajan, mutta ollut tauolla, kun kaupunki on saanut uusia työntekijöitä.

Tuloksista voidaan todeta, että moni ikäihminen kaipaa sosiaalisia kontakteja, heillä ei ole lainkaan omaisia tai omaiset asuvat toisella paikkakunnalla. Tukea arjessa -toiminta on heille ainoa sosiaalinen kontakti. Monet tarvitsevat käytännön apua tiedonhaussa, aikojen varaamisessa – tässä voimme auttaa ennalta ehkäisevästi. Tarkoituksena on, että toiminta tukee yksin kotona asuvia siten, että kotona asumista on mahdollista jatkaa. Kaupunki tekee yhteistyötä hyvinvointialueen sosiaalityöntekijöiden ja vanhushuollon kanssa, ja ottaa tahoihin tarvittaessa yhteyttä ikääntyneen luvalla. Omaiset ottavat yhteyttä kuultuaan toiminnasta, jos heillä on ikääntynyt vanhempi, joka tarvitsee sosiaalista kanssakäymistä. Toimintaan osallistuu sekä suomen- että ruotsinkielisiä ikäihmisiä. Ryhmätoimintaan osallistuvien äidinkielenä on suomi.

Pitkäaikaistyöttömien tulosten osalta tavoitteena on, että he saavat työsuhteensa aikana tukea ja valmennusta. Kaupungilla työskentelee työhönvalmentaja, joka tukee jatkossa joko työhön, opintoihin tai muuhun toimintaan etenemistä. Kaupungin ns. snickerissä (puusepänverstaassa) on myös ikääntyneille suunnattua toimintaa. Kaupunki toteuttaa myös

tätä toimintaa vapaaehtoisen työllisyystoiminnan puitteissa noin 25 asiakkaalle, jotka ovat useimmiten ikäihmisiä.

10.11 Pietarsaaren seudun kotoutuminen

Jaksolla 2022–2025 Pietarsaaren seudulle kohdistuva maahanmuutto on kasvanut merkittävästi. Vuonna 2022 seudulle muutti 600 henkilöä, joilla oli kansainvälinen tausta, verrattuna 413 henkilöön vuotta aikaisemmin. Muuta kieltä kuin ruotsia tai suomea äidinkielenään puhuvien asukkaiden osuus Pietarsaaressa lähestyy 15 prosenttia vuonna 2024, mikä heijastaa laajempaa maahanmuuton kasvusuuntausta.

Pietarsaaren seutu on laatinut strategisen kotoutumishjelman vuosille 2022–2025 vastatakseen tähän kehitykseen. Strateginen kotoutumishjelma korvattiin 1.1.2025 uuden kotoutumista edistävän lain (681/2023) mukaisella käytännönläheisemmällä kotoutumishjelmalla. Kotoutumishjelma kuvaa kotoutumisyksikön käytännön työskentelyä työllisyyden, asumisen, koulutuksen, hyvinvoinnin, sosiaalisten kontaktien, kielen ja kulttuuriosaamisen parissa, tavoitteena vahvistaa maahanmuuttajien osallisuutta yhteiskunnassa. Kotoutumisyksikössä työskentelee kotoutumishjaajia kiintiöpakolaisten ohjauksessa lakisääteisen kotoutumisajan aikana, oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden, alueelle perheen yhdistämisen kautta tulleiden henkilöiden sekä ukrainalaisten kanssa, joilla on rekisteröity kotikunta. Infopiste Kotoutumisportin puitteissa kotoutumishjaajat palvelevat kaikkia muita maahanmuuttajia (esimerkiksi työperäisiä maahanmuuttajia ja kansainvälisiä opiskelijoita), jotka ovat saapuneet Pietarsaaren seudulle.

Kotoutumislain uudistus ja sen vaikutus

1.1.2025 voimaan tulleen kotoutumislain kokonaisuudistuksen (KOTO24) tavoitteena on vahvistaa maahanmuuttaneiden työllisyyttä, työllisyyttä tukevia valmiuksia, kielitaitoa sekä edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Uudistus myös lyhentää virallista kotoutumisaikaa kolmesta kahteen vuoteen, jolloin maahanmuuttajia ohjataan nopeammin työhön, koulutukseen ja työllistymiseen. Kunnat ovat saaneet lisää vastuuta myös niiden ryhmien tavoittamiseen, joilla on aiemmin ollut heikko yhteys työmarkkinoihin, esimerkiksi vanhempainvapaalla oleviin. Vuodesta 2025 alkaen kunnan on myös järjestettävä monikielistä yhteiskuntaorientaatiota, jossa maahanmuuttajat saavat tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta sekä oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan omalla tai hallitsemallaan kielellä.

Kotoutumisyksikön työ ja yhteistyörakenteet

Pietarsaaren kaupungin kotoutumispalvelut pyrkivät tarjoamaan helposti saatavilla olevia ja korkealaatuisia palveluita, jotka on sopeutettu kotoutuja-asiakkaiden erilaisiin elämäntilanteisiin. Maahanmuuttajien tarpeiden tyydyttämiseksi kotoutumispalveluita kehitetään tiiviissä yhteistyössä Pietarsaaren seudulla asuvien maahanmuuttajien viiteryhmän kanssa. Viiteryhmä aloitti työnsä keväällä 2024 ja kokoontuu kahdesta kolmeen kertaan vuodessa ja tuo arvokasta palautetta kaupungin palveluiden parantamiseksi.

Osana monialaista yhteistyötä kotoutumisyksikkö koordinoi seitsemää yhteistyöverkostoa ja osallistuu useisiin ulkoisiin yhteistyöverkostoihin. Kotoutumisyksikön yhteistyötoimijoita ovat muun muassa koulutuslaitokset ja varhaiskasvatus, Kela, kaupungin asumisneuvoja, Pohjanmaan hyvinvointialue, kolmannen sektorin toimijat, poliisi, työllisyyspalvelut ja Pietarsaaren seudun Kehittämisyhtiö Concordia.

Kotoutumisyksikkö ylläpitää myös infopiste Kotoutumisporttia, joka palvelee kaikkia maahanmuuttajia maahanmuuton syihin katsomatta.

10.11.1 Kotoutumispalveluiden kohdealoja

Työllisyys ja koulutus

Maahanmuuttajien työmarkkinoille pääsyn ja koulutusjärjestelmän tukemiseksi kotoutumisyksikkö tekee aktiivista yhteistyötä koulujen, varhaiskasvatuksen ja työllisyyspalvelujen kanssa.

Oppilaat, joilla ei vielä ole riittävää ruotsin tai suomen kielen taitoa perusopetuksen opintoja varten, osallistuvat perusopetukseen valmistavaan opetukseen. Integroiminen perusopetukseen aloitetaan kuitenkin mahdollisimman nopeasti. Oppilaan omalla äidinkielellä annettava kotikielen opetus on tarkoitettu oppilaille, joiden äidinkieli on muu kuin suomi ja ruotsi. Opetus vahvistaa oppilaan kielitaitoa ja kulttuurista identiteettiä. Pietarsaassa suomen ja ruotsin kielen opetusta toisena kielenä tarjotaan varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja perusopetuksessa. Kaikki perusopetukseen valmistavaan opetukseen osallistuvat oppilaat saavat opetusta aineessa suomi tai ruotsi toisena kielenä.

Vuonna 2024 kotoutumisyksikössä aloitettiin ESF+:n rahoittama hanke Integration Works, jonka tavoitteena on tukea maahanmuuttajan pääsyä työelämään mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Hankkeen tavoitteena on työvoiman ja työvoiman tarpeen tehokkaampi yhteensovittaminen, suomalaisten ja ulkomaalaistaustaisten henkilöiden työllistymiserojen vähentäminen, elinkeinoelämän kanssa tehtävän yhteistyön vahvistaminen sekä eri toimijoiden roolinjaon selkeyttäminen.

Asuminen

Vakaiden ja turvallisten asumisratkaisujen turvaamiseksi kotoutumisyksikön ohjaajat tarjoavat neuvontaa ja tukea asumiseen liittyvissä asioissa yhteistyössä kaupungin asumisneuvojan kanssa. Kotoutumisyksikkö tekee yhteistyötä yksityisten ja kunnallisten vuokranantajien sekä asuntoyhtiöiden kanssa auttaakseen kiintiöpakolaisia löytämään sopivat asunnot ja varmistaakseen pitkäaikaiset vuokrasopimukset.

Hyvinvointi ja sosiaalinen pääoma

Maahanmuuttajan hyvinvointi on keskeinen osa kotoutumista. Kotoutumisyksikkö tekee yhteistyötä Pohjanmaan hyvinvointialueen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa varmistaakseen, että maahanmuuttajilla on saatavilla tarpeelliset terveydenhuoltopalvelut ja psykososiaalinen tuki. Yhteistyö FRIDA – Väkipallasta vapaaksi -yhdistyksen kanssa tarjoaa lisäksi tukea lähisuhdeväkivallan ja seksuaalisen hyväksikäytön tapauksissa.

Sosiaalisten verkostojen ja osallisuuden vahvistamiseksi kotoutumisyksikkö tekee yhteistyötä elinkeinoelämän, koulutuksen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Muun muassa verkkotapahtuma Social Wednesday järjestetään kaksi kertaa vuodessa yhteistyössä muun muassa Concordian sekä Yrkesakademin ja Centrian koulutusyksikköjen kanssa. Muita sosiaaliseen pääomaan ja sosiaaliin kontakteihin liittyviä tärkeitä toimintamuotoja ovat:

- Teetupa – tapaamispaikka naisille ja heidän lapsilleen, ylläpitäjä Jakobstads svenska församling.
- Algården – Contact rf:n ylläpitämä monitoimitalo, joka tarjoaa turvallisen sosiaalisen kohtaamispaikan.
- Ystäväpiiri "Bullen" nuorille aikuisille (18–29-vuotiaat) – järjestäjä Contact rf.
- Ehjä ry. -yhdistys – järjestää matalan kynnyksen toimintaa maahanmuuttajataustaisille nuorille (14–29-vuotiaat).
- Vapaaehtoinen harrastuskaveri & kulttuurikaveri – Jotta oppii tuntemaan paikallisia ihmisiä ja luomaan verkostoja, tarvitaan kohtaamispaikkoja. Kotoutumisyksikön koordinoiman vapaaehtoisen harrastuskaveri- ja kulttuurikaverimallin kautta vasta seudulle muuttaneita sovitetaan yhteen paikallisten vapaaehtoistoimijoiden kanssa. Yhdessä vierailaan yhdistyksessä tai keksitään vapaa-ajan toimintaa. Tehtävä on lyhyt ja kertaluonteinen.

Kieli ja kulttuuriosaaminen

Seudun kaksikielisyys tuodaan esiin tärkeänä seikkana kotoutumiselle. Kotoutumisyksikkö toimii aktiivisesti edistääkseen kulttuurien ymmärtämistä ja kunnioitusta kulttuuritoiminnan ja kielten oppimisen kautta. Pietarsaaren ruotsinkielinen seurakunta järjestää **kielikahviloita** sekä suomeksi että ruotsiksi, mikä mahdollistaa maahanmuuttajien kielitaitojen parantamista epävirallisessa ympäristössä.

10.11.2 Vuosien 2021–2025 hyvinvointisuunnitelman painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden kooste ja arviointi

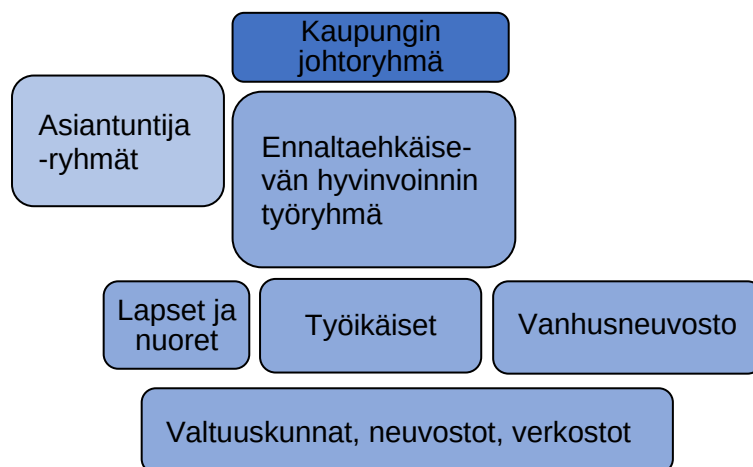
Pietarsaari pyrkii tarjoamaan tehokkaan, osallistavan ja tavoitteellisen kotoutumisen. Vahvistamalla maahanmuuttajien työllisyyttä, koulutusta, asumista ja hyvinvointia sekä edistämällä sosiaalista yhteenkuuluvuutta, luodaan paremmat edellytykset kotoutumiselle ja osallisuudelle yhteiskunnassa. Kuntien hyvinvointisuunnitelma on kytkettävä kunnan toiminnan ja talouden suunnitteluun, jolloin taloussuunnitelmien tavoitteista voidaan poimia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannalta tärkeät painopistealueet ja varata resurssit niiden toteuttamiseksi. Tulevien vuosien vuosittaiset hyvinvointikatsaukset pyritään käsittelemään toimintakertomusten ja tilinpäätöksen käsittelyn ohessa. Hyvinvointistrategiat sitoutetaan eri toimialoille ja toimintoihin.

11. Hyvinvointityön johtamisrakenne

Saatavilla olevat tilastot ja hyvinvointimittarit eivät kaikilta osin tavoita Pietarsaaren kaupungin ja muiden kaupungin tärkeiden toimijoiden harjoittamaa hyvinvointiin liittyvää toimintaa. Hyvinvointikertomusta on siis tarkasteltava tukena kaupungin hyvinvointityössä jatkossa, mutta sitä ei tule pitää täydellisenä kuvauksena kaupungin väestöstä ja toteutettavasta hyvinvointityöstä.

Kaupungin vuosien 2017–2025 strategian mukaan Pietarsaari on viihtyisä ja kasvava teollisuuskaupunki, jota rakennamme yhdessä ja jossa kaikki löytävät paikkansa. Vuosille 2025–2030 laaditussa strategiassa Pietarsaari nähdään elinvoimaisena kulttuurikaupunkina, jota leimaa turvallinen, kestävä ja viihtyisä ympäristö ja joka edistää monimuotoisuutta, asukkaidensa hyvinvointia ja elävää kaksikielisyyttä. Kaikki kaupungin toiminta perustuu kestävän kehityksen periaatteisiin ja kaupungin ennakoiva suhtautumistapa asukkaidensa tarpeisiin on johtanut useisiin monipuolisiin asumismuotoihin ja elämänlaatuun pietarsaarelaisille. Kaupunki työskentelee aktiivisesti yhdessä asukkaidensa kanssa luodakseen parhaat mahdolliset edellytykset yhteisessä tavoitteessa onnistumiseksi, hyvän kaupungin tekemisessä paremmaksi.

Hyvinvointisuunnitelma kaupunkitasolla

Pietarsaaren kaupungin vuosien 2017–2025 strategian painopistealueet ja linjaukset ovat ohjanneet kunnan hyvinvointityötä valtuustokaudella 2017–2021. Kyseiselle jaksolle ei ole laadittu erillistä kunnan hyvinvointityön suunnitelmaa. Näin ollen hyvinvointikertomuksessa tarkastellaan tavoitteita ja toimenpiteitä Pietarsaaren kaupungin vuosien 2021–2025 strategia lähtökohtana.

Pietarsaaren kaupungin strategia vuosille 2017–2025 rakentuu neljälle tärkeälle painopistealueelle ja kuvailevalle tavoitteelle, jotka luonnehtivat Pietarsaaren kehittymistä. Tavoitteet olivat:

1. Kasvu
2. Asukas keskipisteessä kaikessa kaupungin toiminnassa
3. Talouden tasapainottaminen
4. Hyvinvointi ja turvallisuus

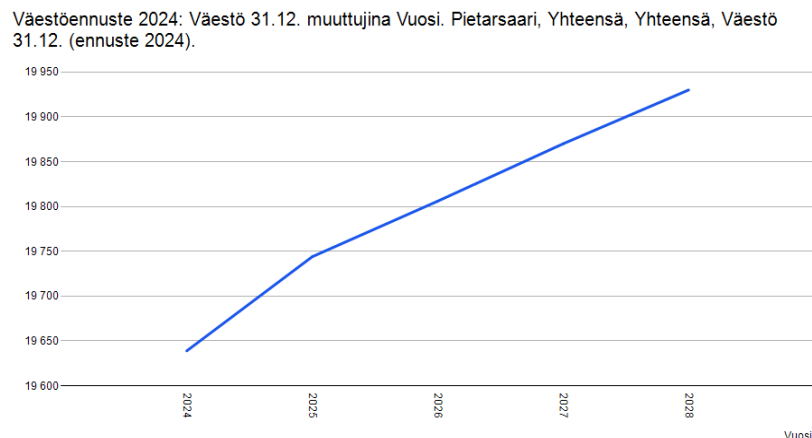
Vuosien 2025–2030 *strategiassa* on koostettu kyseiset strategiset tavoitteet, joiden toteutumista seurataan koko valtuustokauden ajan:

1. Kestävä kasvu
Kaupungin kaikessa toiminnassa noudatetaan kestävän kehityksen periaatteita, jotta ilmastoneutraalius saavutetaan vuonna 2035.
2. Asukas keskipisteessä kaikessa kaupungin toiminnassa
Kaupunki on ennakoiva, joustava ja kuuntelee asukkaitaan.
3. Investointeja tulevaisuuteen
Kaikki kaupungin investoinnit tehdään perustuen tulevaisuuden näkymiin, talouteen, ympäristöön ja sosiaaliseen vastuuseen.
4. Hyvinvointi ja tulevaisuus
Panostamme ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin hyvinvoinnin edistämiseksi ja luomme turvallisia ja viihtyisiä asuinalueita.

12. Toimenpiteet 2021–2025

1. Kasvu

Kaupungin 20–64-vuotiaiden työllisyysaste on edelleen hyvä ja on 75 prosenttia ja työpaikkaomavaraisuus (alueella työssäkäyvien ja alueella asuvan työllisen työvoiman määrän välinen suhde) on 135,9 prosenttia. Positiivinen kasvu ja korkea työllisyysaste sekä uusien, aloittaneiden yritysten määrän lisääntyminen tuo kaupungille hyvät edellytykset asukasmäärän kasvattamiseksi edelleen.

Yritystontteja on rakennettu uusien yritysten etabloitumisen mahdollistamiseksi, ja teollisuusalueita on suunniteltu. Alavesisäiliöön on investoitu vesivarantojen lisäämiseksi. Jakson aikana on investoitu kouluihin sekä tehty sopimus uudesta päiväkodista. Kaupunki on panostanut vuosittain energiaa säästäviin toimenpiteisiin ja infrastruktuuriin.

2. Asukas keskipisteessä kaikessa kaupungin toiminnassa

Yksi kaupungin neljästä strategisesta tavoitteesta on, että asukas on keskipisteessä kaikessa kaupungin toiminnassa. Kaupungin *viestintästrategian 2019–2025* tavoitteena on edesauttaa tätä visiota. On tärkeää, että kaupunki viestii tavalla, joka toimii kaikissa asukasryhmissä. Tärkeitä kohderyhmiä kaupungin kasvamista ja kaupungin imagon vahvistamista varten entisestään ovat yritykset, mahdolliset uudet asukkaat ja työntekijät, matkailijat, media ja muut vaikuttajat kuten muut organisaatiot, yhteistyökumppanit, viranomaiset, yhdistykset sekä kaupungin henkilöstö. Pietarsaaren kaupungin kaksikielisyysohjelman 2024–2030 tavoitteena on myös asettaa asukkaat keskiöön. Kaksikielisyysohjelman laatimisen tavoitteena on varmistaa kummankin kansalliskielen, suomen ja ruotsin läsnäolo kaikissa Pietarsaaren kaupungin palveluissa, kaikessa tulevaisuuden suunnittelussa ja uudelleen järjestelyissä.

Kaupungilla on maaliskuusta 2023 alkaen käytössään asukaspaneeli, Jeppis Gallup, johon kaikki yli 13-vuotiaat pietarsaarelaiset voivat rekisteröityä. Asukaspaneeliin osallistujat saavat joka toinen keskiviikko vastataksaan viikon kysymyksen, joka koskee aina yksittäistä asiaa, johon kaupunki toivoo asukkaidensa palautetta. Viikon kysymyksen tarkoituksena on lisätä asukkaiden osallisuutta. Samalla kaupunki saa helposti ja tehokkaasti tietoa kaupungin asukkaiden mielipiteistä tietyissä asioissa. Saadut vastaukset voivat toimia päättäjien päätösten perustana tai opastuksena jatkosuunnitteluun. Kun viikon kysymyksen vastausaika (1,5 viikkoa) päättyy, koostetaan kaupungin kotisivuilla julkaistava raportti, jossa kerrotaan aina, miten asiassa edetään. Asukaspaneeliin ei tarvitse rekisteröityä voidakseen vastata viikon kysymykseen, sillä se julkaistaan aina kaupungin kotisivuilla ja lisäksi kaupungin sosiaalisessa mediassa (Facebook ja Instagram).

Keskimääräinen vastaajien määrä on noin 500. Vuonna 2023 viikon kysymys julkaistiin 27 kertaa, vuonna 2024 25 kertaa ja vuonna 2025 kysymys asetetaan noin 20 kertaa. Vuonna 2023 ja keväällä 2024 viikon kysymys julkaistiin joka viikko, mutta syksyeltä 2024 alkaen vain joka toinen viikko. Kaupungilla on ollut asukasbudjetti vuodesta 2024 alkaen. Asukasbudjetin painopiste vaihtelee vuodesta toiseen ja määräraha on 10 000 euroa. Vuonna 2024 panostettiin liikuntatoimintaan. Asukkaat saivat ensin ehdottaa toteutettavia hankkeita Jeppis Gallup -kyselyn kautta. Kyselyn tulosten perusteella jatkoon meni viisi vaihtoehtoa, joista äänestettiin toisessa Jeppis Gallup -kyselyssä. Eniten ääniä saanut vaihtoehto oli Itälän ja Kilisaaren uimarantojen kunnostaminen. Vuonna 2025 asukasbudjetin määrärahaa korotettiin 15 000 euroon ja tuolloin kohteena oli kaupungin keskusta. Edellisvuoden tapaan tehtiin kaksi kyselyä, joista ensimmäisessä asukkaat antoivat ehdotuksia kaupungin keskustan kehittämiseen. Kaupunginhallitus valitsi sen jälkeen kolme ehdotusta, joista asukkaat saivat valita seuraavassa kyselyssä. Eniten ääniä sai vaihtoehto, jossa kaupunki panostaa toriin ja tekee siitä viihtyisän olohuoneen kaupunkilaisille. 78 prosenttia vastaajista

valitsi tämän vaihtoehdon. Istumapaikkojen ja kukkien/istutusten lisäksi torille toivotaan erityisesti pientä esiintymislavaa ja leikkipaikkaa sekä aurinkosuojaa.

3. Talouden tasapainottaminen

Pietarsaaren kaupunki on järjestänyt resurssinsa tehokkuuden maksimoimiseksi ja tarpeettomien kustannusten minimoimiseksi, palvelujen laadusta tinkimättä. Kaikki toimialat ovat pyrkineet kestäväään talouteen ja toteuttaneet tehostamistoimenpiteitä. Tulojen ja menojen välinen tasapaino on pysynyt hyvänä, mikä on edistänyt talouden vakautta ja mahdollistanut kehityksen jatkumisen. Pandemiavuosien jälkeen uudistukset valtiontasolla ovat seuranneet toisiaan, mikä on tuonut epävarmuutta talouden suunnitteluun. Sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksella oli suurin vaikutus kunnan taloudelliseen tasapainoon. Verorahoituksen menettämistä oli haastavaa tasapainottaa. TE-palvelu-uudistus ja työllisyysvastuun siirtäminen tuovat jatkossakin epävarmuutta taloudelliseen suunnitteluun.

Monista muutoksista ja haasteista huolimatta kaupunki on onnistunut positiivisen tuloksen saavuttamisessa sekä vuosina 2023 että 2024 kaikilla toimialoilla toteutetuilla kustannussäästöillä. Sekä henkilöstön että kaupungin johdon parissa on vahva tahto talouden tasapainottamiseksi.

4. Hyvinvointi ja turvallisuus

Kuntien tehtävä edistää viihtyisyyttä, terveyttä ja turvallisuutta muuttui vuoden 2023 alussa voimaan tulleen sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen myötä. Hyvinvointialueet vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastuspalvelun järjestämisestä hyvinvointialueella.

Kuntalain (410/2015) 1 §:n mukaan kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen on kunnan perustehtävä. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä säädetään, että kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä liittyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Laki velvoittaa kunnat laatimaan hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman kullekin valtuustokaudelle. Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Terveystalain (1326/2010) 2. luvussa määritellään pääpiirteissään kuntien velvollisuudet edistää asukkaiden terveyttä. Näiden lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ohjaavat useat muita hallinnonaloja koskevat lait, kuten maankäyttö- ja rakennuslaki, liikuntalaki, sosiaalihuoltolaki ja perusopetuslaki.

Hyvinvointikertomus on kunnan eri toimialojen yhdessä laatima kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden ja niihin vaikuttavien tekijöiden tarkastelu. Kunkin valtuustokauden aikana laaditaan laaja hyvinvointikertomus, joka sisältää katsauksen kuntalaisten hyvinvointitilanteeseen. Hyvinvointisuunnitelmassa asetetaan tavoitteet hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi paikallisten olosuhteiden ja tarpeiden pohjalta ja määritellään toimenpiteet niiden tukemiseksi. Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista seurataan ja kuntalaisten hyvinvointia raportoidaan vuosittain hyvinvointikertomuksessa.

12.1. Pietarsaarelaisten parissa tehdyn terveys- ja hyvinvointitutkimuksen tulokset

Pietarsaaren asukkaiden parissa tehtiin terveys- ja hyvinvointitutkimus Jeppis Gallupin kautta vuosina 2024 ja 2025.

Terveysbarometri 2024

Pietarsaarelaiset voivat keskimäärin melko hyvin. Asukkaiden oman arvion mukaan mediaaniarvo sekä fyysiselle terveydelle että mielenterveydelle on 4 eli hyvä. Pietarsaarelaiset kertovat olevansa tyytyväisiä seuraaviin asioihin elämässään: ruokavalioon ja ruokailutottumuksiin, sosiaaliseen kanssakäymiseen, jaksamiseen arjessa ja mahdollisuuksiin vaikuttaa itse omaan hyvinvointiin. Liikunnan ja unen osalta tilanne on hieman huonompi ja mediaani on 3, mikä tarkoittaa, että Pietarsaaren asukkaat eivät ole tyytyväisiä eivätkä tyytymättömiä. 48 prosenttia kokee mahdollisuudet osallistua kaupungin erilaisiin sosiaalisiin verkostoihin hyväksi tai erittäin hyväksi ja vain 17 prosenttia kokee mahdollisuudet huonoiksi tai erittäin huonoiksi.

Yli 217 henkilöä vastasi kysymykseen ”Mitä kaupunki voisi tehdä hyvinvointisi parantamiseksi?” Monet kokivat, että jokainen on pääosin vastuussa omasta hyvinvoinnistaan, ei kaupunki. Monet ovat myös tyytyväisiä siihen, mitä kaupunki tekee jo nyt. Moni vastaaja toivoo kuitenkin, että kaupunki pitäisi pyörätiet, jalkakäytävät, hiihtoladut, kuntoreitit ja luistinradat paremmassa kunnossa ja toteaa, että uimahalli on kunnostamisen tarpeessa. Monet toivovat lisää mahdollisuuksia ilmaiseen kuntoiluun ja että Arbiksen ja Työväenopiston kurssien hinnat pidetään jatkossakin alhaisina. Monet peräänkuuluttavat myös kanavaa, jossa olisi tietoa kaikista yhdistyksistä, tapahtumista, liikuntamahdollisuuksista jne. ja että järjestettäisiin tilaisuus, jossa yhdistykset saisivat esittäytyä ja asukkaat voisivat löytää itselleen sopivan yhdistyksen. Useat kommentoivat myös kaupungin kieli-ilmapiiiriä ja sitä, että kielimuurit tulisi poistaa ja suomen- ja ruotsinkielisten välistä tasa-arvoa parannettaisiin.

Terveysbarometri 2025

Pietarsaarelaiset voivat keskimäärin hyvin. Asukkaiden oman arvion mukaan mediaaniarvo sekä fyysiselle terveydelle että mielenterveydelle on 4 eli hyvä. Verrattuna viime vuoteen (2024) tässä on nähtävissä pieni muutos parempaan, sillä suurempi prosenttiosuus on ilmoittanut vaihtoehtoiksi hyvä tai erittäin hyvä vuonna 2025 (fyysinen terveys 55,6 % ja psyykkinen terveys: 72,1 %) verrattuna vuoteen 2024 (fyysinen terveys 52,5 % ja psyykkinen terveys 71,3 %).

Viime vuoden tapaan pietarsaarelaiset kertovat olevansa tyytyväisiä seuraaviin asioihin elämässään: ruokavalioon ja ruokailutottumuksiin, sosiaaliseen kanssakäymiseen, jaksamiseen arjessa ja mahdollisuuksiin vaikuttaa itse omaan hyvinvointiin. Liikunnan ja unen osalta tilanne on hieman huonompi ja mediaani on 3, mikä tarkoittaa, että Pietarsaaren asukkaat eivät ole tyytyväisiä eivätkä tyytymättömiä. Verrattuna viime vuoteen (2024) tässä on nähtävissä pieni muutos parempaan, sillä suurempi prosenttiosuus on ilmoittanut

vaihtoehtoiksi hyvä tai erittäin hyvä vuonna 2025 (yhteensä: 55,4 % verrattuna vuoteen 2024 (yhteensä: 52,8 %).

45 prosenttia (2024: 48 %) kokee mahdollisuudet osallistua kaupungin erilaisiin sosiaalisiin verkostoihin hyviksi tai erittäin hyviksi ja vain 17 prosenttia (2024: 17 %) kokee mahdollisuudet huonoiksi tai erittäin huonoiksi.

Kysymykseen ”Mitkä asiat vahvistavat jokapäiväistä hyvinvointiasi?” vastasi 233 henkilöä. Sosiaalinen verkosto perheen, ystävien ja kollegoiden muodossa oli monien arvostama. Myös kaupungin tarjoamat mahdollisuudet virkistykseen, urheiluun ja kulttuuritoimintaan saivat kiitosta. Moni toi esiin myös sen, että arjen sujuvuus hyvin ylläpidetyn infrastruktuurin, liikuntapaikkojen ja toimivan koulujärjestelmän ansiosta lisää hyvinvoinnin tunnetta.

158 henkilöä vastasi kysymykseen ”Millä tavalla haluaisit olla mukana vaikuttamassa kaupungin toimintaan?”. Mahdollisuutta vaikuttaa Jeppis Gallup -kyselyiden kautta arvostetaan, ja osa toivoisi, että kerrottaisiin vielä selkeämmin, mihin Jeppis Gallupin vastaukset johtavat. Monien mielestä kaupungin suomenkieliset palvelut ovat heikentyneet, erityisesti sen jälkeen, kun suomenkielinen paikallislehti lakkautettiin. Uusia foorumeita päätöksenteon seuraamiseen ja keskusteluun osallistumiseen kaivataan. Yleisesti ottaen arvostetaan, että kaupungin päättäjät ja viranhaltijat järjestävät vielä enemmän tiedotustilaisuuksia kaupungin asukkaille.

13. Hyvinvointikertomuksen johtopäätökset

Terveyttä ja hyvinvointia edistetään kaikilla kunnan toimialoilla. Se parantaa kuntalaisten elämänlaatua, lisää työllisyyttä ja tuottavuutta sekä hillitsee sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden kasvua. Lisäksi kunnan tulee tehdä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä yhteistyötä muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja kunnassa terveyttä ja hyvinvointia edistäviä töitä tekevien yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.

Kunnan panostukset ja jatkuva toiminta lisäävät asukkaiden hyvinvointia lasten, nuorten ja perheiden, työikäisten aikuisten sekä ikääntyneen väestön parissa. Pohjanmaan hyvinvointialueen kuntien kanssa käymissä keskusteluissa keväällä 2022 korostettiin ikääntyneen väestön hyvinvointia ja toimintakykyä sekä sitä, että tarvitaan toimenpiteitä vanhusten yksinäisyyden torjumiseksi. Yksinäisyyden arvioidaan lisääntyneen. Nykyiset asumismuodot eivät vastaa nykytilanteen tarvetta. Tässä tarvitaan jatkuvaa vuoropuhelua palvelujen tuottajana toimivan hyvinvointialueen ja kiinteistönomistajana toimivien kuntien välillä. Tukea tarvitaan useamman ikäihmisen aktiviteettien mahdollistamiseen ja digitaaliseen asioimiseen.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämiskerroyt (HYTE-kerroyt) on kannustin eli kunnille ja hyvinvointialueille jaettavien valtion varojen määrä määräytyy osittain niiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön perusteella. HYTE-kertoimet toteutettiin parhaiten kulttuurin

toimialalla raportointijaksolla. Johtaminen, osallistuminen ja hyvin valmistettujen asioiden seuranta. Kuntajohdon resursseissa johtamisen vastuuta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä on kehitettävä edelleen. Tavoitetta valtuustolle tiedottamisesta, mukaan lukien väestön terveydentila ja elämänhallinta, ei ollut saavutettu.

Perusopetuksessa vanhempien osallistuminen ja osallistaminen suunnitteluun toteutetaan eri tavoin. Yhteisten käytäntöjen osalta tilanne oli hyvä. Parantamisen varaa oli, erityisesti raportointiin ja ennalta ehkäisevän hyvinvointityön suunnitelmiin liittyen. Huoltajien ja oppilaiden vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia voitaisiin lisätä perusopetuksessa. Ryhmille suunnatussa kulttuuritoiminnassa ja kulttuurikasvatussuunnitelman toimintojen kehittämisessä oli parantamisen varaa. Kulttuuripalveluiden ohjausta/integrointia osana palveluohjausta ja neuvontapalveluja on kehitetty muun muassa Kaikukorttipalvelun avulla.

Uuden kauden hyvinvointisuunnitelmassa on otettava huomioon myös itsearviointiosiot, joita voidaan käyttää HYTE-resurssien arviointiin ja toteutukseen.

Indikaattori ilmaisee HYTE-kertoimen arvon muutettuna euroiksi asukasta kohden:

Indikaattori	Alue	Sukupuoli	2022	2023	2024
HYTE-kerroin euroa / asukas (ind. 5341)	Pietarsaari	Yhteensä	12,7	14,3	18,3
HYTE-kerroin, 0 - 100 (ind. 5340)			45	51	59
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) (ind. 5339)			37	50	72
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin) (ind. 5338)			53	51	46

13.1 Lapset ja nuoret

Lapsille on olemassa erilaisia vapaa-ajan toimintoja. Suomen mallin toiminnan kautta on lisäksi tullut matalan kynnyksen toiminnan muodossa sekä drop out -tuki liikuntatoiminnan puitteissa. Alempien ja ylempien vuosiluokkien kokemat terveydentilan erot ovat suuret. Nuoremmat oppilaat kokevat terveydentilansa vanhempia oppilaita paremmaksi.

Peruskoulun nuorimmat oppilaat kokivat olevansa tyytyväisiä elämäänsä. Mitä vanhemmaksi tulemme, sitä tyytymättömämpiä olemme. Lihavuuden esiintyvyys lapsilla ja nuorilla on vähentynyt 2–6-vuotiailla ja yli 12-vuotiailla. Lähes puolet lukio-opiskelijoista jätti koululounaan syömättä päivittäin. Raportointikaudella huumeiden käyttö oli vähentynyt keskiasteen koululaisten keskuudessa, mutta viimeaikaiset huumeitutkimukset osoittavat kasvavaa suuntausta, ja tämä on otettava huomioon vuosittaisessa katsauksessa.

Huumeiden (amfetamiini ja kokaiini) käyttö kasvavat voimakkaasti Pietarsaaressa. Kaupungin ehkäisevään päihdetyöhön tulee harkita vakavasti lisäresursseja.

Peruskoululaisten kohdalla koettu yksinäisyys oli hieman vähentynyt koko Suomen tasoon verrattuna. Koulutusjärjestelmän ulkopuolella olevien 17–24-vuotiaiden osuus on Pietarsaaressa huomattavasti korkeampi kuin Pohjanmaalla ja koko maassa. Lukiolaisten kokemus omasta hyvinvoinnistaan ja kunnostaan on heikentynyt merkittävästi pandemiavuosien jälkeen. Nuorisotyöttömyys ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten määrä kasvaa kaupungissamme.

THL:n valtakunnallinen Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimus (KOTT) antaa tietoa opiskelijoiden terveydestä, hyvinvoinnista, opiskelukyvyistä ja terveyspalveluista sekä niissä tapahtuneista muutoksista. Kyselyyn vastaavat 18–34-vuotiaat yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijat. KOTT-kysely toteutetaan joka neljäs vuosi. Toisen asteen opiskelijoiden hyvinvointia ja terveyttä seurataan joka toinen vuosi tehtävillä kouluterveyskyselyillä. Nuorisopsykiatrian avohoidon käyttö Pohjanmaan hyvinvointialueella on ollut selvästi matalampi kuin maassa keskimäärin, mutta alkaa lähestyä kansallista tasoa. Nuorten psyykkisessä voinnissa on ollut nähtävissä huolestuttavia merkkejä jo usean vuoden ajan ja niitä on nähtävissä edelleen. Ahdistuneiden osuus lisääntyy ja useilla on monipaikkakipua.

Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 18–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä Info 2355

Indikaattori ilmaisee vuoden aikana depressiolääkkeistä korvausta saaneiden 18–24-vuotiaiden prosenttiosuuden vastaavan ikäisestä väestöstä.

Alue	Sukupuoli	2022	2023	2024
Koko maa	yhteensä	8,6	8,8	8,9
Pietarsaari		9,5	8,4	8,1

13.2 Työikäiset

Pitkäaikaisen toimeentulotuen varassa olevien 18–24-vuotiaiden osuus laskee, pitkäaikaistyöttömien määrän kasvaessa. Työllistymistä edistävät palvelut ovat kohdanneet haasteita sen jälkeen, kun Pietarsaaren työllisyysalue perustettiin vuoden 2025 alussa. Kaupungin taloudellisen tilanteen vuoksi joitakin palveluja on jouduttu osittain vähentämään.

Kaupungin on ylläpidettävä ja tuettava asukkaiden omaa aktiivisuutta hyvinvoinnin edistämiseksi ja ylläpitämiseksi. Pietarsaaressa matalan kynnyksen liikunta tarkoittaa liikuntapalveluja ja tapahtumia, jotka ovat helposti saavutettavissa ja joihin voi osallistua iästä, kunnosta tai aikaisemmasta urheilusta riippumatta. Näitä voivat olla esimerkiksi ohjatut liikuntaryhmät, avoimet urheiluvuorot, ulkoilmatapahtumat tai liikuntaneuvonta. Liikuntamahdollisuuksia tarjotaan myös monenlaisten sisä- ja ulkoliikuntamahdollisuuksien muodossa.

13.3 Seniorit

Kunnan panostaessa yhdenvertaisesti asukkaidensa hyvinvointiin, myös ikäihmiset voivat olla osallisia yhteiskunnassa. Osallisuuden tunne vahvistaa hyvinvointia ja ehkäisee yksinäisyyttä.

Kunnissa väestöryhmien terveyserojen raportointi on osa kunnan terveyttä edistävää ja hyvinvointia ohjaavaa toimintaa. Tavoitteena on kartoittaa ja valvoa eri väestöryhmien välisiä terveyseroja (esimerkiksi sosioekonominen asema, ikä, sukupuoli, etnisyys) ja luoda pohja terveyserojen kaventamiselle. Senioreiden osalta ennaltaehkäisevän työn jatkuvuus kaupungissa on tärkeää. Erityisesti on otettava käyttöön kunnanvaltuustoille tehtävä raportointi väestöryhmien välisistä terveyseroista.

Vuoden lopussa kotona asuvien 75-vuotiaiden ja sitä vanhempien osuus (91 %) samanikäisestä väestöstä on pysynyt useiden vuosien ajan samalla tasolla. Kaupungissa tulee kehittää entisestään digitaalisten työkalujen käytön tukea. Ikääntyneen väestön asioita hoitava vanhusneuvosto on ilmaissut toiveen palvelupisteen perustamisesta.

14. Hyvinvointisuunnitelman 2026–2029 johtopäätökset

Raportin perusteella voidaan todeta, että hyvinvointisuunnitelman 2021–2025 neljä painopistettä ovat edelleen olennaisia, vaikka suunnitelma keskittyy uuden strategian 2025–2030 strategisiin tavoitteisiin seuraavalla valtuustokaudella. Tämän raportin perusteella tulevassa hyvinvointisuunnitelmassa voidaan käsitellä seuraavia asioita:

1. Kestävä kasvu

Kaupungin kaikessa toiminnassa noudatetaan kestävän kehityksen periaatteita, jotta ilmastoneutraalius saavutetaan vuonna 2035. Kestävä kaupunki hyödyntää teknologiaa ja uudistaa palvelurakenteitaan. Ihmiset, ympäristö, talous ja teknologia otetaan tasapuolisesti huomioon kaikessa kuntasuunnittelussa, budjetoinnissa, päätöksenteossa ja toiminnassa. Kaupunki noudattaa Pietarsaaren seudun ilmastostrategiaa vuosille 2021–2030.

2. Asukas keskipisteessä kaikessa kaupungin toiminnassa

Kaupunki on ennakoiva, joustava ja kuuntelee asukkaitaan. Jokaisella on tarve tuntea olevansa osa yhteisöä ja tulla kuulluksi. Tätä helpottaa aito osallistuminen ja vuoropuhelu, yhteisöllisyys, toisista huolehtiminen, vaikuttaminen, paikallinen identiteetti ja yhtäläiset mahdollisuudet toteuttaa itseään taustasta riippumatta.

Kaupungin tulee huomioida ikäihmisten toimintakyvyn ennaltaehkäisevät toimenpiteet, jotta kotona asuminen koetaan turvalliseksi ja kävelykyky säilyy hyvänä. Kaupungin tulee mahdollistaa erilaisia asumismuotoja ja esteettömiä asuntoja.

3. Investointeja tulevaisuuteen

Kaikki kaupungin investoinnit tehdään perustuen tulevaisuuden näkymiin, talouteen, ympäristöön ja sosiaaliseen vastuuseen. Sosiaalisesti kestävässä kehityksessä on kyse paikallisten asukkaiden mahdollisuuksista vaikuttaa omaan elämäänsä ja osallistua paikallisyhteisöön. Sosiaalisesti kestävässä kehityksessä otetaan huomioon kaikki väestöryhmät ja sitä toteutetaan luonnon kantokyvyn puitteissa.

4. Hyvinvointi ja tulevaisuus

Panostamme ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin hyvinvoinnin edistämiseksi ja luomme turvallisia ja viihtyisiä asuinalueita. Kaupunkilaisia on kannustettava liikkumaan ja tapaamaan toisiaan. Myös fyysinen toiminta vaikuttaa psyykkiseen hyvinvointiin.

Tulevan hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on varmistaa, että kaikki perheet ja lapset saavat tarvitsemansa tuen ja palvelut yhdenvertaisesti ja osallistuvat yhteiskuntaan. Erilaiset riippuvuudet ovat suuri ongelma, huumeidenkäyttö muuttuu eikä vähene. Arjen rutiinien on oltava kunnossa ja tähän tarvitaan tukea ja kannustusta.

Teknisten palvelujen suunnitelmat kaupungin eri osien kehittämiseksi jatkuvat, tavoitteena hyvän ja turvallisen kaupunkiympäristön edistäminen yhteensovittamalla toimivat liikkumISRatkaisut ja miellyttävät ympäristöt.

15. Hyvinvointityön vuosikello

Tiedonkeruu, analyysit, indikaattoritietojen tarkistus, Kouluterveyskysely, teemaviikko hyvinvointiryhmän kokous	TAMMIKUU
Valtuustokausittainen hyvinvointikertomus tai vuosiraportti	HELMIKUU
Yhdistysilta, hyvinvointiryhmän ja päihdetyöryhmän kokoukset	MAALISKUU
TEA-viisari tiedonkeruut Pariton vuosi: johto, perusopetus, kulttuuri Parillinen vuosi: lukio- ja ammatillinen koulutus, liikunta	HUHTIKUU
Vuosiraportti valmis, hyvinvointiryhmän ja päihdetyöryhmän kokoukset	TOUKOKUU
Hyvinvointikertomus tai vuosiraportti valtuustossa	KESÄKUU
HYTE-tavoitteiden tarkistus talousarviotyön tueksi Suomi.fi tietovarannon tarkistus	ELOKUU
MOVE! perusopetusikäisten fyysisen toimintakyvyn mittaust, Yhdistysilta, hyvinvointiryhmän ja päihdetyöryhmän kokoukset	SYYSKUU
Hyvinvointiryhmän ja päihdetyöryhmän kokoukset Vuosikellon päivitys, teemaviikkojen valinta	JOULUKUU